

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

راهنمای برنامه‌درسی

حوزه تربیت و یادگیری

علوم انسانی و

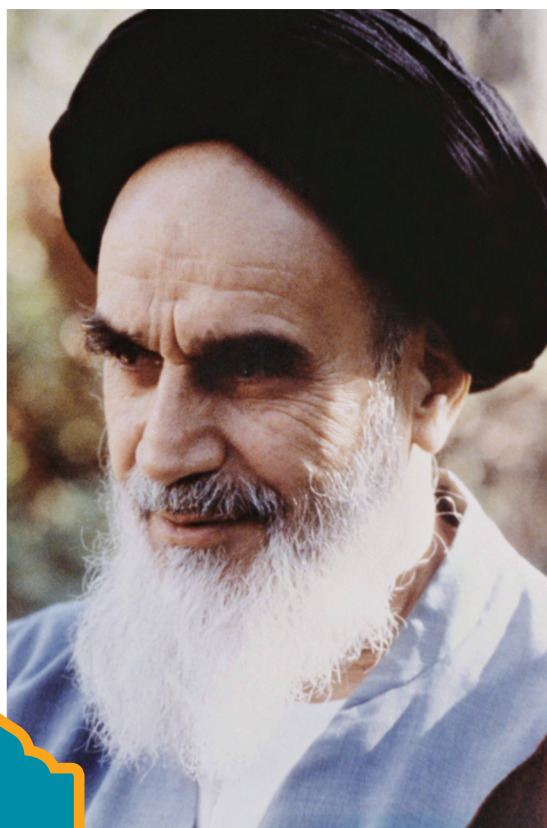
مطالعات اجتماعی

گروه پژوهش، برنامه‌ریزی درسی و
تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
علوم انسانی و مطالعات اجتماعی

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

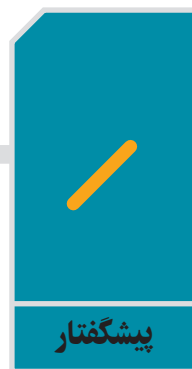
وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

«سند تحول یک ریل گذاری است؛ سند تحول می تواند آموزش و پرورش را به سرمنزله مورد نظر برساند... ابلاغ قدم اول است، باید کاری کنیم که این سند محقق شود... برای تحوّل آموزش و پرورش روحیه انقلابی لازم است. روحیه انقلابی یعنی ترس نداشته باشید، ملاحظه کاری نداشته باشید، محافظه کاری نداشته باشید، وقتی تشخیص دادید عمل کنید، اقدام کنید، پیش بروید، به توقف راضی نشوید، کارها را تزئینی انجام ندهید.»

بیانات مقام معظم رهبری علیه السلام در دیدار با جمعی از فرهنگیان

در راه تحول مثل مسافری هستیم که باید هدف سفر را تعیین کنیم، توشه سفر را برداریم و بی‌درنگ حرکت در جاده اصیل زندگی را آغاز کنیم؛ سفری حقیقتاً زیبا و در عین حال پر رمز و راز که ره‌آورد مهم آن تدوین راهنمای برنامه‌های درسی حوزه‌های تربیت و یادگیری است. راهنمای حوزه‌ها بدون شک هادی زندگی دانش‌آموز هستند تا او را به مراتبی از حیات طیبه سوق دهند و زیبایی‌های فطرت الهی را به منصفه ظهور رسانند. برنامه‌های درسی تحولی بر پایه فلسفه تربیتی اسلام و دلالت‌های اسناد تحولی بنا شده است و رابطه وثیق و عمیقی با فطرت دارد. در برقراری این ارتباط کارشناسان بصیر و توانای گروه‌های پژوهش و برنامه‌ریزی درسی سازمان به خوبی درخشیدند و شایستگی‌های خود را بار دیگر در تاریخ برنامه‌ریزی درسی کشور عزیزمان نشان دادند.

راهنمای برنامه‌های درسی حوزه‌های تربیت و یادگیری که پیش رو دارید با الگوی برنامه‌ریزی درسی فطرت‌گرایی توحیدی طراحی شده‌اند و بر اساس تعهداتی به شرح زیر پدید آمده‌اند:

تعهد نخستین به مفاد و دلالت‌های اسناد تحولی از جمله برنامه‌های درسی ملی است که باید آن را شناسنامه آموزش و پرورش در دوره‌های تحصیلی مختلف محسوب کرد. متعهد بودیم و هستیم که برنامه‌های درسی را بر این پایه بنا نهیم و بدین طریق راه مطمئن و همواری برای نیل به اهداف متعالی و تمدن اسلامی - ایرانی باز کنیم. این ارتباط در مراحل بعدی نیز باید صیانت شود و فعالیت‌های آرمان‌گرایانه در برنامه‌های درسی تداوم پیدا کند.

تعهد دوم به علم برنامه‌ریزی درسی است؛ نمی‌توان تحول را با اقدامات غیرعلمی و نامطمئن پیش برد. از همان آغاز سعی بر این بود که اصول و روش‌های این علم در فرایند تدوین برنامه‌های درسی به کار گرفته شود و از سبک و سلیقه‌های فردی پرهیز گردد.

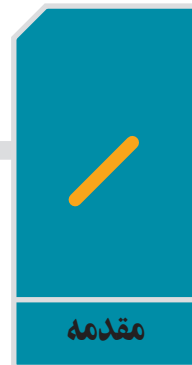
تعهد سوم به مناسبات و همکاری‌های بین‌بخشی با سایر معاونت‌های محترم وزارتخانه است. بی‌تردید راه تحول بدون همراهی شرکای تربیت و یادگیری امکان‌پذیر نیست، حضور معاونان محترم در برخی نشست‌های علمی و اجرایی و شرکت مداوم نمایندگان آنان در شوراها و کمیته‌های برنامه‌ریزی این خواسته را تحقق بخشید و اکنون نیز در بررسی و تصویب در شورای هماهنگی علمی سازمان این تعامل ادامه دارد.

تعهد چهارم میثاق با دلالت‌های عقلانی با بهره‌مندی از خرد جمعی و مصوبات شورایی است. در مراحل مختلف، تولید گروه‌ها بررسی شد و با اعمال اصلاحات لازم به تصویب رسید. بی‌تردید هر اندازه راهنمای برنامه درسی حوزه‌های تربیت و یادگیری به تأیید احکام عقلی برسند، استواری بیشتر و قوی‌تر پیدا می‌کنند و پایداری آن‌ها تضمین می‌شود. باورهای دینی، اصول علمی و دلالت‌های عقلی به طرز زیبایی در تکوین راهنمای برنامه درسی حوزه‌های تربیت و یادگیری به هم گره خورده‌اند و تاروپود آنها را تشکیل داده‌اند.

امید است با صیانت از این تعهدات و با توکل به خدا بتوانیم راه تحول را با پایمردی و سلامت ادامه دهیم و به تحقق هدف‌های عالیه نظام تعلیم و تربیت اسلامی خود یاری رسانیم.

حسن ملکی

معاون وزیر و رئیس سازمان

بر اساس دیدگاه اسلام، خداوند انسان را بر فطرت و سرشتی پاک آفریده و به او استعداد شناخت، حقیقت‌جویی، فضیلت‌خواهی و کمال‌طلبی عطا نموده است. همچنین انسان به دلیل داشتن اراده و اختیار و برخورداری از حق انتخاب و تصمیم‌گیری، در برابر خود، خدا، جامعه و محیط زندگی، تکالیف و مسئولیت‌هایی را بر عهده دارد.

شناخت فرد از خویش و نحوه تعامل فرد با جامعه و کیفیت روابط اجتماعی که در درون و برون یک اجتماع انسانی شکل می‌گیرد، عاملی کلیدی و مهم در سعادت و رستگاری اعضای آن اجتماع محسوب شده و تضمین‌کننده بقا و پیشرفت پایدار و همه‌جانبه جامعه به شمار می‌رود.

حوزه تربیت و یادگیری علوم انسانی و مطالعات اجتماعی یکی از حوزه‌های یازده‌گانه سند برنامه درسی ملی است. مأموریت و رسالت اساسی و مهم این حوزه، زمینه‌سازی و کمک به مترقیان برای فهم و تحقق مراتبی از شأن اجتماعی حیات طیبه است. تحقق چنین هدفی با آموزش و تربیت اجتماعی و پرورش افرادی میسر می‌گردد که از شناخت‌ها و توانایی‌های کافی برای کنش‌های صحیح در جامعه و متناسب با موقعیت‌های مختلف، برخوردار بوده و زمینه‌ساز تحقق جامعه‌ای متناسب با اهداف تمدن نوین اسلامی باشند. این بدان معناست که مبنای تعلیم و تربیت اجتماعی و انسانی در محتوای برنامه جاری، باید مبتنی بر نظام ارزشی و هنجاری آموزه‌های عقلی و اسلامی، در افقی تمدنی باشد.

راهنمای برنامه حوزه تربیت و یادگیری علوم انسانی و مطالعات اجتماعی، سندی است مشتمل بر عناصر نه‌گانه که به مثابه چارچوبی کلان برای مخاطبان خود در حوزه تربیت و یادگیری مذکور و در هماهنگی با دیگر حوزه‌های تربیت و یادگیری، تدوین شده است. مخاطبان اصلی سند جاری (برنامه درسی حوزه تربیت و یادگیری علوم انسانی و مطالعات اجتماعی)، تولیدکنندگان بسته‌های تربیت و یادگیری، اعم از برنامه‌ریزان و مؤلفان کتاب‌های درسی، تولیدکنندگان وسایل کمک آموزشی و همچنین مربیان و مدرسان بسته‌های تربیت و یادگیری هستند.

رویکرد و منطق

رویکرد و منطق

رویکرد حاکم بر تمام این سند، چنانکه در سند تحول آموزش و پرورش نیز مورد تصریح قرار گرفته است، فطرت‌گرایی توحیدی است. بدان معنا که: انسان خلقت خاص ربوبی و سرشتی الهی داشته و نسبت به مبدأ عالم هستی، گرایشی اصیل و غیراکتسابی دارد. که می‌تواند به فراموشی سپرده شده و یا بیدار شده و توسعه پذیرد.

فطرت در جنبه معرفتی، معرفت حضوری انسان به خداوند است و در بُعد گرایشی، میل به حقیقت جویی، فضیلت‌خواهی و لوازم فردی و اجتماعی آن است. بنابراین، رویکرد عام حوزه تربیت و یادگیری علوم انسانی و مطالعات اجتماعی، به فعلیت رساندن و آشکارسازی ظرفیت‌های فطری متریان در گستره فردی و همچنین کنشگری اجتماعی، برای تحقق مراتبی از حیات طیبه و جامعه صالح است.

جامعه صالح در نگرش اسلامی، اجتماعی است که بر توحید و نفی طاغوت و توجه به دستورات الهی استوار است و نه بر روابط نژادی، خویشاوندی یا قبیله‌ای و نه روابط انتفاعی و ستمگرانه یا روابط قراردادی که بر منفعت‌های یک طرف یا دوطرف قرارداد متکی است. در جامعه صالح که مظهر تحقق بُعد اجتماعی حیات طیبه به شمار می‌آید، معیار ارزشی کنش‌های اجتماعی میان اعضای جامعه، ارزش‌های انسانی، عقلی و الهی است. در چنین جامعه‌ای، توحید ربوبی، اساس و مبدأ تکوین و گسترش روابط اجتماعی است و مسلمانان نسبت به محیط و جامعه و [برای تحقق جامعه مطلوب]، دارای وظایف و تکالیفی اجتماعی بوده که ملزم به رعایت آن هستند (تقوای اجتماعی).

تکیه بر جامعه صالح و مطلوب مدنظر در سند تحول، رویکرد بومی‌سازی برنامه درسی علوم انسانی و مطالعات اجتماعی را آشکار و ضروری می‌سازد؛ به شکلی که فقه اجتماعی، اخلاق اجتماعی و آموزه‌های اسلامی ناظر بر تربیت اجتماعی، یکی از منابع اصلی برای تدوین اهداف و محتوای این برنامه درسی در کنار دیگر منابع تخصصی خواهد بود.

مقصود از «تربیت اجتماعی»، تربیت و پرورش افراد بر اساس ضوابط و آموزه‌های دین و یافته‌های علمی، در راستای اجتماعی شدن آنها است. در این فرایند، هویت اجتماعی متریان شکل خواهد گرفت؛ به شکلی که هم به وظیفه جامعه و نهادهای اجتماعی [خانواده، حکومت، دین، آموزش و...] در راستای تربیت دینی افراد برای تحقق جامعه مطلوب توجه شده و هم به وظایف افراد با دیگری (اعم از ساختارها، نهادها، و افراد دیگر و محیط پیرامون) توجه می‌شود. توجه به «انسان تکلیف‌مدار» و لوازم دانشی، انگیزشی و مهارتی آن، از محورهای اساسی در تربیت اجتماعی متریان است که مبتنی بر آن، رفتار و کنش‌های متریان نسبت به خود و دیگری، بر

اساس خودآگاهی و شناخت چگونگی ایجاد ارتباط مناسب با دیگران در موقعیت‌های مختلف، سامان می‌یابد. بنابراین، رویکرد تربیت اجتماعی متریان بر اساس ظرفیت‌های فطری و توحیدی (فطرت‌گرایی توحیدی)، در قدم اول نیازمند «آگاه‌سازی» دانش‌آموز نسبت به ظرفیت‌های پنهان و درونی وی است. برنامه‌ریزی در این حوزه باید به شکلی باشد که ظرفیت‌ها و استعداد‌های مختلف انسان در گستره‌های مختلف فردی و اجتماعی را شکوفا کرده و وی را برای کنشگری صحیح و فعال در جامعه اسلامی، آماده سازد.

اتخاذ چنین رویکردی، همچنین نیازمند تقویت هسته مرکزی «تعقل و تحلیل» در محتوای آموزشی حوزه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی است؛ به گونه‌ای که فارغ‌التحصیلان هر دوره تحصیلی، توانایی تحلیل چندجانبه پیچیدگی‌های آنچه را که به مثابه واقعیت اجتماعی به آنها عرضه شده است، در سطحی قابل قبول و متناسب با آن دوره سنی، داشته باشند.

بنابراین، برنامه درسی حوزه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی، باید به نقش فعال، داوطلبانه و آگاهانه دانش‌آموز در فرایند تربیت‌پذیری توجه داشته و روحیه تفکر، پرسشگری و خلاقیت را در آنها شکوفا سازد؛ امری که مستلزم تقویت قدرت شناخت خویش و موقعیت‌های اجتماعی مختلف و همچنین «نقش»، «حق» و «تکالیف»ی است که برای هر فرد هنگام قرار گرفتن در آن موقعیت ترسیم می‌شود.

متریان باید به گونه‌ای آموزش دیده و تربیت شوند که بیشترین تأثیر اجتماعی و کنشگری صحیح در محیط پیرامونی خود در سطوح مختلف را داشته باشند. تربیت چنین افرادی که مسئولیت‌شناس، مسئولیت‌پذیر و حساس نسبت به مسائل اجتماعی خویش هستند، جز از طریق تقویت هویت اسلامی و ایرانی حاصل نمی‌گردد؛ افرادی که موقعیت خویش را به عنوان یک ایرانی و مسلمان درک کنند و از انگیزه و توانمندی لازم را برای مواجهه مسئولانه و متعهدانه با مسائل و چالش‌های فردی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و محیطی و غیره، در موقعیت‌ها و سطوح مختلف اجتماعی برخوردار باشند.

بنابراین، در حوزه تربیت و یادگیری علوم انسانی و مطالعات اجتماعی، نگرش مثبت به جایگاه و کارآیی علوم انسانی در فضای علمی کشور تقویت می‌گردد، اما نگاه منفعلانه نسبت به جریان تفکر و رشته‌های علوم انسانی موجود در جامعه علمی دانشگاهی ایران وجود نداشته و هرآنچه، به تحقق اهداف و شایستگی‌های مورد نظر در متریان کمک می‌کند، می‌تواند در محتوای آموزش این حوزه نیز، مورد بهره‌برداری قرار گیرد.

براین اساس، هویت وجودی محتوای آموزشی حوزه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی باید به گونه‌ای باشد که علاوه بر تقویت نگاه ایجابی به مؤلفه‌های فردی، فرهنگی و اجتماعی مطلوب اسلامی و همچنین تقویت عقلانیت اسلامی و انقلابی برای تشخیص وظیفه و مسئولیت اجتماعی در موقعیت‌های مختلف تقویت‌کننده نگاه سلبی، نقاد و خلاقانه ذهنی دانش‌آموزان نسبت به مؤلفه‌ها و مبانی نظری جهان مدرن (فرهنگ، جامعه، انسان، علم و غیره) نیز باشد. بدان معنا که علاوه بر تربیت صحیح اجتماعی، اصول تفکر نقادانه را به آنها بیاموزد و مانع تصلب و مطلق‌شدن دانش مدرن (مخصوصاً در دوره دوم متوسطه) در ذهن

ایشان گردد. بنابراین، محتوای آموزشی علوم انسانی و مطالعات اجتماعی، باید علاوه بر تقویت کنشگری فعال دانش‌آموز، انگیزه و توجه به ضرورت تحول در علوم انسانی موجود در کشور و جهان را در آنها تقویت کند.^۱

در پرتو آنچه ذکر گردید، حوزه تربیت و یادگیری علوم انسانی و مطالعات اجتماعی، به مطالعه انسان، کنش‌ها و تعاملات انسانی پرداخته و در صدد ایجاد و تقویت توانایی کنشگری صحیح و سازنده در متر بیان، متناسب با ظرفیت‌های فردی و درونی هر فرد و همچنین متناسب با نظام معیار، ارزش‌های اسلامی و درک موقعیت‌های مختلف است. بر این اساس، محدود و قلمرو حوزه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی، چنین است:

مجموعه‌ای یکپارچه و منسجم از دانش، مهارت و ارزش‌هایی است که به مطالعه و بررسی (توصیف، تبیین، تفسیر، پیش‌بینی و...) کنش‌های فردی و اجتماعی انسان در سطوح و موقعیت‌های مختلف محلی تا جهانی، در ابعاد مختلف (اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و غیره) و با توجه به عناصر مؤثر در آن (استعدادها و ظرفیت‌های فردی، شرایط زمانی، مکانی، عوامل طبیعی و اجتماعی، سنت‌های الهی و غیره) پرداخته؛ که در پرتو و هم‌راستا با آن، فرایند تربیت اجتماعی مطلوب و کنشگری آگاهانه، فعال، صحیح و تکلیف‌مدارانه دانش‌آموزان در سطح فردی و همچنین سطوح مختلف جامعه صالح، برای دست‌یابی به آرمان‌های اسلامی، تحقق می‌یابد.

در پرتو قلمرو مذکور اتخاذ هرگونه تصمیم در برنامه درسی مخصوصاً در حوزه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی، وابستگی اساسی به نوع نگاهی است که می‌شود. انسان نوع نگاه به جایگاه انسان و نسبت آن با جامعه در این برنامه، چنین است:

- انسان خلیفه الهی و دارای ظرفیت‌های وجودی و فردی فراوانی است که می‌تواند با شناخت خویش و روش صحیح زندگی، آنها را در بستر کنش‌های فردی و اجتماعی خویش، تا حدی بالفعل سازد.
- انسان بالاضطرار موجودی اجتماعی است. هویت، شخصیت و رفتار وی، متأثر از جامعه و مؤلفه‌های آن بوده و در بستر تأثیرهای جامعه و ساختارهای آن می‌تواند رشد و تعالی یابد. هرچند این تأثیر، او را فردی مجبور و فاقد اختیار برای تغییر در خویش و جامعه نخواهد کرد. بنابراین هر دو گرایش فردگرایانه و جامعه‌گرایانه در نسبت بین فرد و جامعه و به شکل مطلق، مورد تأیید نیست.

۱- از آنجا که حوزه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی یکی از اساسی‌ترین حوزه‌های تربیت و یادگیری در گستره تربیت اجتماعی مخاطبان و هویت‌یابی فردی و اجتماعی است، محتوای تولید شده در دیگر حوزه‌های تربیت و یادگیری در گستره مسائل و روابط اجتماعی و ناظر به هویت اجتماعی مخاطب، باید در تناسب و هم‌راستا با اهداف این حوزه باشد. این بدان معناست که سیاست‌ها و اصول بیان شده در این حوزه تربیت و یادگیری، بر اهداف و برنامه‌های دیگر حوزه‌ها که ناظر بر تربیت و کنشگری اجتماعی هستند، مقدم بوده و از سوی دیگر، باید بتواند به مثابه پشتیبان نظری از آنها، نقش خود را به خوبی ایفا نماید.

- جامعه واقعی است که می تواند آثاری در دانش، نگرش و رفتار انسانی پدید آورده و از سویی، متأثر از آن گردد.
- «هویت» انسان، امری پیشینی و ثابت نبوده، انسان در شکل دهی و تحول و تکمیل هویت خود، نقشی اساسی و مؤثر دارد.
- هر فرد در تکوین و تحول هویت فردی و اجتماعی خویش، نقشی اساسی دارد. باورها، امیال و عمل فردی و جمعی، عناصر اصلی تکوین و تحول هویت انسانی هستند.
- رشد و تعالی فردی و اجتماعی، نیازمند شناخت موانع، دشمن درونی و بیرونی و مقابله با آنها است.
- اسلام نسبت به جامعه، سازمان دهی و ساختارهای آن و همچنین محیط، دیدگاهی خاص و متعالی دارد.
- مسلمانان برای تحقق جامعه مطلوب، دارای وظایف و تکالیفی هستند. بنابراین، انسان در مواجهه با محیط و جامعه تکالیفی دارد.
- لزوم رعایت تقوای اجتماعی، به معنای تلاش برای تحقق آرمان های اسلامی در تمام سطوح جامعه در مقابل طاغوت و پیروی از آن است.
- غایت در تربیت انسان در گستره جامعه، با غایات الهی از آفرینش انسان و جهان هستی، هماهنگ است.
- سنت های الهی، بر روابط و قواعد اجتماعی و تاریخی حاکم است.
- بین کنش های انسانی و آثار آنها، رابطه علی معلولی وجود دارد.
- ارزش و دانش با یکدیگر آمیختگی دارند.
- کشف، شکوفاسازی و تقویت استعداد های الهی و فطری هر فرد، در گستره تعامل با دیگری می تواند به فعلیت برسد.
- با مدنظر قرار دادن تعریفی دینی از انسان و جامعه و غایات الهی آن، سخن از هویت الهی و بومی علوم انسانی و نگاه به آرمان های انقلابی در سیاست گذاری آن، معنادار گشته و نیازمند تحقق عینی است.

- آنچه در نهایت و مبتنی بر برنامه درسی حوزه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی امید است که تحقق یافته و از کارکردهای اصلی این حوزه برشمرده می شود، تربیت و تعلیم دانش آموزانی است که دارای ویژگی های دانشی، مهارتی و نگرشی ذیل باشند:
- دارای بینشی عمیق نسبت به هستی، جایگاه انسان در آن، راه های کسب معرفت معتبر نسبت به آن، و شناخت لایه های فلسفی، ارزشی و فرهنگی نظام های علمی.
- آگاه نسبت به ظرفیت ها و ضعف های فردی و درونی خویش و توانمند در مدیریت، بهبود و ارتقاء آنها.

- تیزبین، نقاد و خلاق، به شکلی که قدرت شناسایی مسائل و پدیده‌های اجتماعی (در سطوح مختلف خرد و کلان) را داشته و با قدرت تحلیل کافی، می‌تواند متناسب با میزان آگاهی و ظرفیت‌های شناختی خود، مسائل را تحلیل و راه حل‌های مختلفی را در راستای تولید علم نافع، برای آن ارائه دهند.
- آگاه و متعهد نسبت به عصر خویش و موقعیت‌های مختلف تاریخی-اجتماعی آن در سطوح مختلف.
- آگاه نسبت به آینده، در پرتو شناخت حال و گذشته تاریخ و هویت خویش و دارای امید، آمادگی و روحیه خوش‌بینی برای آینده ایران.
- تکلیف‌مدار و مسئولیت‌پذیر، به شکلی که بیشترین دخالت در تغییر جامعه به سوی تعالی آن و تحقق تمدن نوین اسلامی و جامعه مهدوی را داشته باشد
- دارای فهمی عمیق و کلان از جهان و محقق‌کننده آرمان‌های انقلاب اسلامی در سطح کشور، منطقه و بین‌الملل، در بسترها و نقش‌های مختلف.
- محافظ و تقویت‌کننده هویت ایرانی-اسلامی در تمام موقعیت‌ها و سطوح.
- آگاه نسبت به استکبار و دشمن و دارای مرزبندی دقیق و روحیه مبارزه با آن‌ها در گستره‌های مختلف (اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، علمی، نظامی و...).
- حافظ استقلال، اقتدار و پیشرفت کشور خود در تمامی ابعاد آن، با اعتقاد به ظرفیت‌های فردی، اجتماعی، ساختاری و طبیعی کشور.
- غیرمقهور نسبت به دنیای مدرن و مصمم برای ایجاد زمینه‌های لازم برای بنیاد نهادن هویت علم‌دینی اجتماعی.

جدول جهت گیری و چرایی عناصر برنامه درسی

عناصر	جهت گیری	چرایی
هدف	<p>۱. تقویت جایگاه علوم انسانی در فضای آموزش عمومی کشور.</p> <p>۲. گسترش گرایش های میان رشته ای در درون علوم انسانی و بین رشته ای علوم انسانی با سایر علوم.</p> <p>۳. حمایت و تقویت کاربردی سازی علوم انسانی با جهت گیری اسلامی</p> <p>۴. بستر سازی تولید علوم انسانی بومی / اسلامی.</p> <p>۵. بومی سازی فرایند تولید و سامان دهی محتوا، با توجه به نیازهای گسترده و متنوع جامعه اسلامی - ایرانی - انقلابی.</p> <p>۶. تربیت اجتماعی دانش آموزان به نحوی که آنها با شناخت و تقویت هویت ملی - اسلامی - انقلابی خویش، خود را افرادی متعهد برای تشکیل تمدن نوین اسلامی دیده و برای تحقق آن، تلاش کنند.</p> <p>۷. تعالی سطح کنش گری، تربیت و تحلیل دانش آموزان از بستر محلی به سوی چشم اندازهای منطقه ای و بین المللی.</p>	<p>■ علوم انسانی تا حد زیادی وابسته به جهان بینی و ایدئولوژی پذیرفته شده محققان بوده و هویتی ایدئولوژیک دارند. بنابراین این علوم وابسته به دیدگاه های معرفت شناختی، انسان شناختی، خداشناختی و ارزش شناختی صاحب نظران این حوزه است. لذا هر گونه انحرافی در این مواضع چهارگانه به انحراف در توصیف ها و توصیه های ناظر به کنش های انسانی منجر خواهد شد.</p> <p>■ مبانی نظری در علوم انسانی موجود، غالباً برخاسته از مبانی هستی شناختی، معرفت شناختی و انسان شناختی مدرن است که این امر، در بسیاری موارد مخالف با رویکردهای اصلی و مبانی نظری سند تحول بنیادین است. همچنین در این رویکرد، به ظرفیت ها و ویژگی های انسان توحیدی و جامعه اسلامی - ایرانی نیز توجهی نمی شود. زیرا یکی از وظایف اصلی علم مدرن، مخصوصاً علوم انسانی / اجتماعی، حفاظت از نظم سکولار جهان مطلوب غرب است که با مبانی حیات طیبه و جامعه اسلامی در راستای رویکرد فطرت گرایی توحیدی، مستلزم توجه به اقتضائات نظری آن در حوزه علوم انسانی می باشد که این امر مگر با خوانش انتقادی و عمیق علوم انسانی موجود و توجه به مبانی حکمی و فلسفی و نگاهی جهانی و آرمان خواهانه خود محقق نخواهد شد.</p>
روش	<p>۱. رویکرد علم نافع [هدایت گر و توانمندساز] در گستره جامعه و ارتباط فرد با دیگری، در تدوین محتواهای آموزشی.</p> <p>۲. توجه به اقتضائات درونی و نظام فکری انقلاب اسلامی ایران برای تحقق بخشی به آرمان های اساسی و پایه در انسان تراز انقلاب اسلامی؛ به شکلی که محتوا باید ناظر به آرمان ها و ظرفیت های انقلاب اسلامی به مثابه روح کلی و مرکز تحلیل در تهیه محتوای بسته های آموزشی باشد.</p> <p>۳. ضرورت حفظ اعتدال و توازن در محتوای ارائه شده.</p>	<p>■ در تدوین محتوای حوزه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی، انفکاک بین نظر و عمل و گزاره های توصیه ای با توصیفی وجود نداشته و این دو گستره، باید آمیخته با یکدیگر ارائه گردند. اگر چه وزن توصیه و انگیزش در سنین پایین تر، بیشتر از دوره دوم متوسطه است محتوای ارائه شده به دانش آموز، باید تمام شایستگی های مدنظر برنامه درسی مطالعات اجتماعی و علوم انسانی را به شکل متناسب پوشش داده، به شکلی که نسبت انعکاس قلمروهای این حوزه در محتوای آموزشی، متوازن باشد.</p>

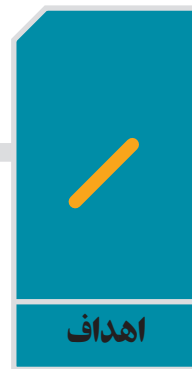
۴. درگیری محتوا با مسائل و پدیده‌های جاری و عینی جامعه در سطوح مختلف.
۵. آمیختگی گزاره‌های توصیه‌ای - هنجاری با گزاره‌های توصیفی - تبیینی.
۶. یکپارچگی و استمرار در محتوای ارائه شده در مطالعات اجتماعی و دروس علوم انسانی.
۷. تأکید بر اقتضائات درونی و نظام فکری انقلاب اسلامی ایران
۸. اتخاذ رویکرد موقعیت محور، مسئله محور و به تبع آن، «تلفیق» حوزه‌های دانشی و در نتیجه، عدم استقلال و تباین رشته‌های علمی در محتوای آموزشی، مخصوصاً در محتوای دروس مطالعات اجتماعی.
۹. توجه به تمایزهای جنسیتی، فرهنگی و محیطی در تدوین محتوا
۱۰. تکیه بر سنت‌های الهی، آموزه‌های دینی، ذخیره دانشی اندیشمندان مسلمان و مبانی انسان‌شناختی و جامعه‌شناختی و معرفت‌شناختی اسلامی؛ که مرتبط با رشته علمی مورد نظر هستند (محتوای مبتنی بر ارزش‌ها و مبانی دینی یا تقویت‌کننده آنها).
۱۱. تبیین مفاهیم، مبانی و نظریات اساسی در رشته مورد نظر.
۱۲. روشنگری نسبت به مقوله «علم»، «انسان» و «عقلانیت» در گستره هر رشته علمی.
۱۳. بهره‌گیری از جدیدترین و معتبرترین دیدگاه‌های علمی در رشته مورد نظر.
۱۴. توجه به رویکردها، دیدگاه‌ها و ارزش‌های رقیب و انتقادی در هر رشته یا نظریه علمی.
۱۵. توجه به روش‌ها، تاریخ تکوین، مکاتب و جریانات فکری و همچنین فلسفه رشته علمی.
۱۶. توجه ویژه به نسبت و ظرفیت‌های رشته و موضوع درس با پیشرفت و تعالی جامعه و کشور ایران اسلامی و تقویت هویت ملی - اسلامی - انقلابی.
- اتخاذ رویکرد تلفیقی در مقابل رویکرد تخصص‌گرای متولدشده در دوران مدرن و تفکیک رشته‌های تحصیلی است که نقدهای متعددی به آن وارد شده است. روح کلی چالش‌های وارد به تفکیک رشته‌ها مخصوصاً در دوره‌های تحصیلی پایین‌تر، عدم انطباق وحدت جهان بیرونی با محتوای تخصصی شده تکه‌تکه شده است، به شکلی که دانش‌آموز پس از دریافت آموزه‌های مختلف، قادر به تجمیع و یکپارچه کردن آنها و سپس انطباق آنها بر موقعیت یا پدیده خارجی برای تحلیل آن را نخواهد داشت.
- اتخاذ رویکرد رشته‌محوری در مقابل مسئله‌محوری، مستلزم برجسته‌شدن حافظه‌محوری و منفعل‌شدن مربی و مرتبی در مواجهه با دروس بوده و این مسیر، مرتباً برای ورود به دانشگاه یا وظایفی که بزرگسالان برعهده دارند، آماده می‌کند؛ یعنی اغلب مربیان، یک متخصص در مقیاس کوچک تلقی می‌شوند که باید به روش‌های علمی رایج، آگاهی نسبی پیدا کنند .
- بین علم مدرن (و علوم انسانی متناسب با آن) و مقوله قدرت، رابطه و اتحادی ناگسستنی وجود داشته و ارزش‌های دنیای مدرن غربی، در علوم برخاسته از آن تنیده شده است.

راهبردهای تربیت و یادگیری	<p>۱. مشارکت جویی و تعامل خلاق، هدفمند و فعال یادگیرنده با مربی، محیط یادگیری و ابزارهای آموزشی.</p> <p>۲. تقویت رویکرد حل مسئله در فرایند یاددهی و یادگیری.</p> <p>۳. استفاده از روش های فعال، گروهی و اکتشافی مبتنی بر تعامل و فعالیت مربی و متربیان، که به تدریج در تقویت باور و عمل، تقویت نگاه نقادانه و خلاق و تحلیل گر جهت درک مسائل بنیادین هستی، پرورش قوه تفکر و تصمیم گیری درست در موقعیت عمل کمک می کند.</p> <p>۴. استفاده حداکثری از ظرفیت های متنوع رسانه ای و بصری در تولید محتوای آموزشی و انتقال بسیاری از معانی و مفاهیم به وسیله تصاویر و رسانه غیرمتنی.</p> <p>۵. به کارگیری فناوری های نوین مبتنی بر فضای سایبری در انتقال دانش.</p>	<p>■ فرایند یاددهی و یادگیری حوزه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی باید به گونه ای باشد که علاوه بر تقویت نگاه ایجابی به مؤلفه های فرهنگی و اجتماعی مطلوب اسلامی، نگاه سلبی، نقاد و خلاقانه ذهنی دانش آموزان را نسبت به فرهنگ، انسان شناسی و علم مدرن تقویت کند و این فرایند به گونه ای طراحی شود که دانش آموزان اعتماد به نفس تحول آفرینی و ایجاد مسیری جدید در حوزه علم را کسب کند.</p> <p>■ یادگیری عمیق و پایدار جز با مشارکت مستقیم متربیان در فرایند یادگیری محقق نشده و لذا، ایشان باید به شکل جدی و مستمر در فرایند محتوای آموزشی درگیر شده و با شناخت موقعیت های فرضی مختلف؛ میزان اثربخشی و تصمیم گیری صحیح خویش را ارتقا دهند.</p>
مربی	<p>۱. تقویت انگاره «معلم به مثابه اثرگذارترین مؤلفه در فرایند تعلیم و تربیت» در آموزش و پرورش.</p> <p>۲. آگاه سازی از اهداف سند تحول و اهداف راهنماهای درسی.</p> <p>۳. توانمندسازی و افزایش دانش تخصصی رشته مورد تدریس معلمان</p> <p>۴. تقویت آگاهی های میان رشته ای معلمان.</p> <p>۵. توجه خاص به افزایش مهارت های تدریس و مهارت های لازم در طراحی آموزشی.</p> <p>۶. افزایش توان پژوهشی مربیان به مثابه یک یادگیرنده.</p>	<p>■ معلم تن ها یک آموزگار و یاددهنده نیست. بلکه نقش معلمی، نقشی در امتداد نقش راهبردی و هدایت معصومین علیهم السلام نسبت به جامعه می باشد.</p> <p>■ در فرایند تدریس، تنها تجارب و توانمندی های علمی معلم و یا محتوای آموزشی نیست که در دانش آموز تأثیرگذار است، بلکه دیدگاه معلم، فلسفه ای که به آن معتقد است و شخصیت و مشارکت فعال وی در تدریس، بر تغییر، تحول و یادگیری دانش آموز مؤثر واقع می شود؛ لذا یکی از مسائل مهم در فرایند تعلیم و تربیت توجه به صلاحیت های معلمی است.</p>
خانواده	<p>۱. تعیین نقشی مجزا و تأثیرگذار برای خانواده در فرایند تدوین راهنمای برنامه درسی، اجرا و ارزشیابی آن.</p> <p>۲. افزایش مشارک خانواده در فرایند یاددهی یادگیری.</p> <p>۳. تقویت بنیان های علمی و مهارتی خانواده در تعامل با محتوای آموزشی تولید شده.</p>	<p>■ خانواده هم به عنوان عنصری کمکی در برنامه ریزی و تحقق اهداف آموزشی حوزه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی نقش ایفا کرده و هم به عنوان موضوعی مهم در محتوای آموزشی باید مورد توجه قرار بگیرد. از این رو، والدین نقشی محوری در چگونگی رشد فطرت فرزند خود دارند.</p>

مربی	<p>۱. تقویت انگیزشی و بینشی متربیان در راستای فعالیت، مشارکت عینی و مسئولانه در سطوح مختلف جامعه برای تغییرات اجتماعی به سوی آرمان‌های مطلوب انقلاب اسلامی.</p> <p>۲. تربیت فکری دانش آموز به مثابه فردی با هویت و دارای استقلال فکری در مواجهه منتقدانه با دیدگاه‌های مختلف در گستره علوم انسانی و مطالعات اجتماعی مدرن.</p> <p>۳. تربیت مربی برای ورود به زندگی فعال، سالم، صحیح و لزوماً نه تربیت وی به مثابه یک نیمه متخصص برای ورود به دانشگاه و تکمیل تخصص.</p> <p>۴. ایجاد عبادت‌انگاری «کنش‌گری اجتماعی حق‌مدارانه در جامعه اسلامی» در متربیان.</p> <p>۵. لحاظ تفاوت‌های جنسیتی و قومی در متربیان برای بهبود و افزایش اثربخشی محتوای آموزشی.</p> <p>۶. تعمیق روحیه ظلم و استکبار ستیزی و دشمن‌شناسی و شناخت ترندها و توطئه‌های دشمنان علیه اسلام و منافع ملی، بر اساس توجه به جریان حق و باطل در گستره جامعه و تاریخ.</p> <p>۷. تقویت مشارکت فعال در فرایند یادگیری و تربیت‌پذیری و توسعه شایستگی‌های خویش</p>
محیط	<p>۱. تنوع، پویایی و نشاط محیط یادگیری.</p> <p>۲. وسعت معنایی به مدرسه و تلاش برای مشارکت خانواده در فرایند آموزش.</p> <p>۳. استفاده از ظرفیت‌های آموزش غیررسمی و غیر محیط مدرسه.</p> <p>۴. استفاده از ظرفیت‌های محیط آموزشی مجازی و ظرفیت‌های آموزش در بسترهای فضای سایبر.</p>
ارزشیابی	<p>۱. توجه به ارزشیابی به‌عنوان فرصتی تربیتی برای اصلاح کاستی‌های مربی و برنامه‌درسی.</p> <p>۲. محوریت بخشیدن به ارزشیابی مستمر و فرایندی و عملکردی و پرهیز از تمرکز بیش از حد بر ارزشیابی آموخته‌ها و دانش نظری و ارزشیابی متناسب با توانایی‌ها و ظرفیت‌های هر یک از دانش‌آموزان.</p>
<p>■ نظام آموزشی آکادمیک جمهوری اسلامی ایران در گستره آموزش و تربیت علوم انسانی و مطالعات اجتماعی در شرایط فعلی، بسیار متأثر از فضای معرفتی و انسان‌شناختی غرب و دنیای مدرن است و دانش‌آموزان نخستین مواجهه نظری و دوران گذار از فرهنگ عمومی به فرهنگ و تربیت علمی و تمدن‌ساز را در آموزش و پرورش تجربه می‌کنند. در چنین شرایطی، هویت‌دانشی و بینشی و انگیزشی متربیان دروس علوم انسانی باید به گونه‌ای باشد که علاوه بر تقویت نگاه ایجابی به مؤلفه‌های فرهنگی و اجتماعی مطلوب اسلامی، نگاه‌سلبی، نقاد و خلاقانه ذهنی دانش‌آموزان را نسبت به فرهنگ، انسان‌شناسی و علم مدرن تقویت کند. بدان معنا که اصول نقد‌مبنایی و بنایی را به آنها بیاموزد و مانع تصلب و مطلق‌شدن دانش مدرن در ذهن ایشان گردد. حضور در فضای دروس علوم انسانی، علاوه بر تربیت صحیح و فعال دانش‌آموز، باید انگیزه و توجه به ضرورت تحول در علوم انسانی موجود در کشور و جهان را در دانش‌آموزان تقویت کند.</p>	<p>■ محیط و فضای آموزشی، در صورت تناسب با نیازها، وضعیت و شرایط فطری و طبیعی مربی و مربی می‌تواند در مسیر تربیت نقشی مثبت ایفا کند.</p> <p>■ تأثیر محیط و فضا بر شناخت امری است غیرقابل انکار بنابراین فضای آموزشی، تجهیزات و... نقشی فراتر از یک کالبد بی‌روح دارد و می‌تواند ساحت‌های مختلف آموزش را در برگیرد.</p>
<p>■ چنین ارزشیابی، از تمرکز بر ارزشیابی‌های کمی کاسته و مسیر را برای تعامل و مشارک متربیان در فرایند تدریس، بیشتر مهیا می‌کند.</p>	

اهداف

اهداف حوزه تربیت و یادگیری علوم انسانی و مطالعات اجتماعی، مجموعه‌ای نظام‌مند از صفات، توانمندی‌ها و مهارت‌های فردی و اجتماعی هستند که انتظار می‌رود دانش‌آموز پس از اجرای برنامه درسی این حوزه به آنها دست یابد. اهداف این حوزه بر اساس توجهی متوازن به تحقق شایستگی‌های پایه (تعقل، ایمان، اخلاق، علم و عمل) در دانش‌آموز، اهداف دوره‌های تحصیلی، اهداف دیگر حوزه‌های تربیت و یادگیری و نیازهای خاص این حوزه تنظیم شده‌اند. در جدول زیر اهداف کلی حوزه و اهداف دوره‌های تحصیلی نگاشته شده است.

اهداف حوزه تربیت و یادگیری علوم انسانی و مطالعات اجتماعی

اهداف کلی	ردیف
شناخت زمان و پدیده‌ها و وقایع مهم تاریخی برای تشخیص و ارزیابی دقیق زمانه و موقعیت کنونی و حرکت صحیح به سوی چشم‌اندازهای تمدنی مطلوب.	۱
شناخت محیط (طبیعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی) و عوامل مؤثر بر حفظ یا تغییر آن در گذشته و اکنون، برای درک چگونگی استفاده بهینه و تعامل صحیح با آن.	۲
کسب آگاهی و بینش سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در سطوح مختلف شخصی تا جهانی، به منظور کشف جریان حق و باطل و درک دقیق پدیده‌های پیرامونی.	۳
شناخت مؤلفه‌های «نظام معنایی جهان مدرن» در عرصه‌های مختلف نظری و عملی، به منظور تمهید مقدمات نظری تحول در علوم انسانی متناسب با اقتضانات درونی و نظام فکری انقلاب اسلامی ایران.	۴
درک ابعاد، مؤلفه‌ها، آرمان‌ها و موقعیت کنونی انقلاب اسلامی ایران در عرصه‌های مختلف ملی، منطقه‌ای و جهانی، برای شناخت مسیر رشد و پیشرفت کشور و مبارزه با دشمنان.	۵
کسب هویت مستقل ایرانی - اسلامی - انقلابی به منظور تقویت وطن‌دوستی، افتخار، عزت نفس ملی و دینی و امید به آینده.	۶
مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی و تعهد به ارزش‌های دینی و تقوای اجتماعی برای تسهیل و تحقق‌کنشگری مطلوب.	۷
علاقه‌مندی به مصالح اجتماعی و مشارکت در تحقق آنها، به منظور بهبودبخشی به محیط و جامعه پیرامونی و جهانی.	۸
تحلیل سطوح و ابعاد مختلف پدیده‌های اجتماعی، به منظور درک دقیق‌تر علل، پیش‌بینی آثار و نوآوری در اندیشه و عمل.	۹
افزایش خودآگاهی فردی و اجتماعی و توانایی در مدیریت خویش و روابط اجتماعی برای کنشگری صحیح و ارتقاء و تعالی بخشی به خویش، خانواده و جامعه.	۱۰

اهداف دوره‌های تحصیلی

دوره اول ابتدایی

۱. زمان و تغییر را درک کرده و با علاقه‌مندی به گذشته، می‌تواند میان گذشته و حال خانواده و تغییرات محل زندگی خویش در طول زمان، مقایسه کند.
۲. با علاقه‌مندی به محل زندگی خود، می‌تواند موقعیت مکانی خود در سطح خانه، مدرسه و محله را تشخیص دهد.
۳. تفاوت‌های ظاهری زندگی مردم در مکان‌های مختلف را تشخیص داده و به آنها احترام می‌گذارد.
۴. مصادیقی از آسیب‌های محیطی و زیست‌محیطی در سطح خانه تا مدرسه را شناخته و کنشگری‌هایی فعال در مواجهه با آنها را به نمایش می‌گذارد.
۵. مهارت‌های ارتباطی و فعالیت گروهی در سطح دوستان و خانواده را کسب کرده و با علاقه‌مندی، آنها را به کار می‌بندد.
۶. خانواده خود را شناخته و آداب، ارزش‌ها و وظایف (تکالیف) خویش نسبت به اعضای خانواده و گروه همسالان خویش در مدرسه و محله را تشخیص داده و متعهدانه آنها را به نمایش می‌گذارد.
۷. مهارت‌های اولیه تعامل با فضای مجازی را شناخته و آنها را به کار می‌بندد.
۸. مصرف صحیح و ارزش‌ها و مهارت‌های اولیه اقتصادی در سطح خانواده و مدرسه را می‌شناسد و با حفظ تعهد به اموال خویش و دیگران، تجربه‌هایی از مصرف و مهارت‌های اولیه اقتصادی را به نمایش می‌گذارد.

دوره دوم ابتدایی

۱. جریان خلقت، تاریخ ایران باستان، تاریخ انبیاء و معصومین علیهم السلام و برخی آثار برجای مانده از آنها را شناخته و علاقه‌مندانه می‌تواند نشانه‌هایی از هویت دینی و ایرانی خود را در ضمن آنها، شناسایی و بازایی کند.
۲. موقعیت مکانی (شهر/روستای) خویش و پدیده‌های طبیعی را شناخته و می‌تواند تأثیر پدیده‌های طبیعی بر نحوه زندگی را تشخیص داده و آنها را مقایسه کند.
۳. نسبت به طبیعت و محیط (محله و شهر/روستا) خود، آگاه و مسئولیت‌پذیر است و بر اساس آن، کنش‌های فعال و اخلاقی را به نمایش می‌گذارد.
۴. با کسب خودآگاهی، مسئولیت‌پذیری و شناخت آداب اجتماعی، تعامل و همکاری صحیحی با خانواده و دوستان خویش در جامعه را به نمایش می‌گذارد.
۵. مهم‌ترین نهادها و ساختارهای جامعه را شناخته و مهارت چگونگی تعامل با آنها را به نمایش می‌گذارد.
۶. با انزجار از ظلم در جامعه، می‌تواند سیره حکومتی عادلانه و ظالمانه و مصادیقی از ظلم و عدل در جامعه را تشخیص دهد.
۷. مفهوم علم و رسانه، تأثیر رسانه بر فرهنگ و مهارت تعامل صحیح با رسانه و فضای مجازی را فرا گرفته و آن را به کار می‌بندد.
۸. مؤلفه‌های اقتصادی در سطح ملی را شناخته و نسبت به تعالی اقتصادی کشور و کنشگری صحیح اقتصادی خود، آگاه و متعهد است.

۱. تاریخ تمدن ایران پس از ورود اسلام تا پیروزی انقلاب اسلامی را شناخته و مهارت‌های اولیه استفاده از منابع تاریخی را به نمایش می‌گذارد.
۲. تاریخ تمدن (تحولات اندیشه‌ای و سیاسی و فرهنگی) غرب، در پنج قرن گذشته و تأثیر آن بر تاریخ و حوادث ایران و منطقه را شناخته و می‌تواند با مقایسه بین تاریخ ایران و غرب، ارتباط بین آنها را تشخیص دهد.
۳. نسبت زمین با قدرت، فرهنگ و اقتصاد را شناخته و ظرفیت‌ها و چالش‌های جغرافیای طبیعی و انسانی ایران و جهان اسلام برای کنشگری فعال در سطح بین‌المللی را تشخیص می‌دهد.
۴. با آگاهی از ظرفیت‌ها و ویژگی‌های فردی و اجتماعی خویش و جامعه، می‌تواند خود را از لحاظ فردی و اجتماعی مدیریت کرده و ارتباط مؤثری با دیگران را در شرایط و موقعیت‌های متفاوت به نمایش بگذارد.
۵. جایگاه قانون و مسئولیت اجتماعی در نظام اجتماعی؛ ساختار حکومت و قدرت در ایران و همچنین جامعه جهانی را شناخته و با علاقه به کشور اسلامی خویش، کنشگری‌هایی صحیح و اجتماعی را به نمایش می‌گذارد.
۶. نسبت اخلاق با سیاست در جهان معاصر، معنای امت اسلامی و جامعه جهانی را درک کرده و می‌تواند تفاوت‌های نظری و عینی حکمرانی جهان استکبار و کشورهای آزادی‌خواه را تشخیص داده و آنها را ارزیابی کند.
۷. نسبت فناوری و علم با قدرت و فرهنگ و هویت را به شکلی انتقادی درک کرده و آثار آنها بر یکدیگر در سطح جامعه را تشخیص می‌دهد.
۸. مسائل اصلی اقتصاد در سطح ایران و جهان را شناخته، مصالح اقتصادی کشور را تشخیص داده و مهارت کنشگری اقتصادی صحیح در شرایط پیچیده را به نمایش می‌گذارد.

۱. سنت‌های الهی در تاریخ و منظرهای مختلف تاریخ‌نگاری را شناخته و مهارت تحلیل - نقد منابع تاریخی و استنباط از آنها را به دست می‌آورد.
۲. تاریخ تمدن ایران و اسلام و غرب را به شکل تفصیلی و تطبیقی شناخته و وقایع یا جریانهای مختلفی در آنها را تحلیل، تفسیر و ارزیابی می‌کند.
۳. جغرافیای سیاسی، اقتصادی، فرهنگی ایران، جهان و جهان اسلام را به شکل عمیق و راهبردی شناخته و ظرفیت‌ها و چالش‌های هر یک را به شکل تحلیلی ارزیابی و گزارش می‌کند.
۴. فرصت‌ها، ظرفیت‌ها، آسیب‌ها و تهدیدهای جغرافیای طبیعی و اقتصادی ایران را شناخته و بر اساس آنها و با تعهد به کشور، تحلیل و پیشنهادهایی برای ارتقاء کشور، ارائه می‌دهد.
۵. مؤلفه‌های انسان مدرن و علم ناظر به آن را شناخته و عوامل مؤثر بر سلامت روان، تصمیم‌گیری صحیح و تغییر نگرش را تشخیص داده و ارزیابی می‌کند.
۶. علم اجتماعی و جامعه مدرن، ابعاد مختلف هویت و فرهنگ و مؤلفه‌های هویتی و ارزشی ایرانی اسلامی را به شکل تحلیلی و عمیق درک کرده و با مشاهده دقیق جامعه و روابط اجتماعی اطراف خویش، قادر به ارائه تحلیل و تفسیرهایی اجتماعی درباره آنها است.
۷. بسترهای الهیاتی و اجتماعی و فلسفی شکل‌گیری علم مدرن و فناوری و تأثیر آن بر نحوه زندگی و تعامل انسان با جهان هستی را شناخته و با فهم «اطلاعات» و تأثیر آن در شکل‌گیری فضای سایبری، کنشگری صحیح در فضای مجازی را به نمایش می‌گذارد.
۸. مسائل اصلی علم اقتصاد را شناخته و با آگاهی از ظرفیت‌ها و چالش‌های اقتصادی ملی ایران، قادر به ارائه ارزشیابی، استنتاج/تحلیل‌ها و راه‌کارهای اقتصادی برای افزایش توان اقتصادی کشور است.

محتوا

▲ **ایده‌های کلیدی، مفاهیم، مهارت‌ها و ارزش‌های اساسی، در یک نگاه**

کلیدی ایده	محتوی	دوره اول ابتدایی	دوره دوم ابتدایی	دوره اول متوسطه	دوره دوم متوسطه
زمان و تغییر	مفاهیم	گذشته و آینده	تاریخ خلقت و اسلام/ تمدن ایران	تاریخ معاصر (ایران و جهان)/ تاریخ انقلاب اسلامی	فلسفه تاریخ / تاریخ تمدن / تاریخ ایران، اسلام و غرب
	مهارت	تشخیص تفاوت‌ها	کاوشگری تاریخی (جست‌وجو و گزارش)	کاوشگری تاریخی (فهم و تشخیص)	کاوشگری تاریخی (تحلیل و تفسیر)
	ارزش	توجه به تغییر زمان	افتخار به پیشینه دینی و ملی	تعهد به حافظه تاریخی	افتخار به گذشته و امید به آینده ایران
مکان و محیط	مفاهیم	موقعیت مکانی (پیرامونی)	موقعیت و پدیده‌های جغرافیایی	نسبت مکان با قدرت، فرهنگ و اقتصاد	نسبت مکان با قدرت، فرهنگ، اقتصاد / جهان اسلام / شناخت و پیشرفت محلی زندگی
	مهارت	تشخیص مکان	کاوشگری جغرافیایی (مشاهده، تشخیص و حفظ محیط طبیعی)	کاوشگری جغرافیایی (فهم، تشخیص و کنشگری جغرافیایی) / کنشگری گردشگری	کاوشگری جغرافیایی (تحلیل و تفسیر)
	ارزش	علاقه به محیط زندگی	تعهد نسبت به طبیعت	مسئولیت نسبت به کشور	اقتدار و تعالی کشور و مسلمانان
فرد و روابط بین فردی	مفاهیم	مؤلفه‌های تعامل صحیح	خودآگاهی فردی و اجتماعی	خودآگاهی فردی و اجتماعی	انسان مدرن / سلامت روان / مؤلفه‌های یادگیری اجتماعی - هیجانی
	مهارت	تعامل صحیح با دیگران	خودمدیریتی فردی و اجتماعی	خودمدیریتی فردی و اجتماعی	مهارت‌های اجتماعی - هیجانی / حفظ و ارتقاء سلامت روان
	ارزش	احترام به دیگران	ارزشمندی خانواده/ دوستی	نشاط و آرامش اجتماعی	ارزشمندی و اهمیت سلامت روان
	مفاهیم	خانواده و مدرسه / اقوام ایرانی	نهادهای جامعه / خرده فرهنگ / حق و مسئولیت / نسبت قدرت و عدالت	هویت / قانون و مسئولیت اجتماعی / ساختار حکومت / انقلاب اسلامی و دیگری / جامعه جهانی	ساختار و مؤلفه‌های جامعه / علوم اجتماعی مدرن / فرهنگ و جامعه ایرانی / فلسفه سیاسی / روابط بین الملل
ساختار و نظام اجتماعی	مهارت	تشخیص گروه‌های اجتماعی	ارتباط با جامعه / تشخیص حق و مسئولیت	کنشگری جمعی / فهم سیاسی و اجتماعی	تشخیص، تحلیل و تفسیر جامعه و مسائل اجتماعی
	ارزش	حرمت خانواده / علاقه به کشور	ارزشمندی حق و ضد ارزش‌انگاری باطل در جامعه / حرمت انسان‌ها در جامعه	تعهد نسبت به ارزش‌های اجتماعی و انقلابی / حفظ منافع ملی	ارتقاء هویت اجتماعی و علم دینی / اقتدار جهان اسلام
	مفاهیم	فناوری و زندگی	علم و فرهنگ	نسبت علم، فناوری و فرهنگ	الهیات طبیعت / فلسفه علم / ارتباط علم و فرهنگ و قدرت / ارتباطات جمعی
علم و فناوری	مهارت	تعامل صحیح با رسانه	سواد رسانه‌ای	سواد رسانه‌ای / تولید محتوا	کنشگری مجازی صحیح
	ارزش	ارزشمندی مطالعه	ارزشمندی علم	اهمیت علوم انسانی	حفظ هویت ملی و دینی
	مفاهیم	انتخاب و مصرف	مفاهیم و سازمان‌های اقتصادی	نسبت اقتصاد با دولت و دانش	اقتصاد جهانی / اقتصاد ایران
دانش و تربیت اقتصادی	مهارت	مصرف صحیح / همیاری	کنشگری صحیح اقتصادی	کنشگری صحیح اقتصادی / بهره‌وری	فهم و تحلیل اقتصادی
	ارزش	تلاش / مسئولیت مالی	مسئولیت نسبت به اقتصاد کشور	حفظ منافع ملی	پیشرفت اقتصادی

محتوای این حوزه، مجموعه‌ای منسجم و هماهنگ از فرصت‌های تربیتی است که مبتنی بر رویکرد، منطق و اهداف حوزه و متناظر با هر ایده کلیدی، در بردارنده مفاهیم اساسی، مهارت‌های اساسی، ارزش‌های اساسی و استانداردهای محتوایی هر یک از آنهاست. در جداول زیر، محتوای برنامه درسی این حوزه مبتنی بر شش ایده کلیدی و به تفکیک هر یک، تدوین شده است.

▀ جداول محتوا، بر اساس ایده‌های کلیدی

استاندارد محتوی	محتوی			ایده کلیدی	
	زیر مجموعه‌ها	دوره			
<p>– مفهوم زمان و مفاهیم مرتبط با آن (ایده تغییر فرد و انسان‌ها در طول تاریخ، نسبت حال با گذشته و آینده و غیره)</p> <p>– تغییرات محسوس به وجود آمده در خود، توانایی‌ها و نیازهای خود در طول زمان</p> <p>– تفاوت آینده دور با نزدیک و گذشته دور با نزدیک</p>	تغییر زمان و لوازم مفهومی آن	گذشته و آینده	مفاهیم اساسی	اول ابتدایی	
	<p>– تشخیص تغییر افراد در زمان</p> <p>– تشخیص نسبت خویش با گذشته و آینده</p> <p>– ارائه ایده‌آل‌ها و علایق خویش برای زندگی و فعالیت‌ها در آینده</p>	تشخیص تفاوت‌ها	مهارت‌های اساسی		
	<p>– تعلق خاطر به گذشته خانواده و کشور خویش و ابراز احترام و اهمیت به آنها</p> <p>– امیدواری و علاقه‌مند نسبت به آینده خویش و کشور</p> <p>– علاقه‌مند به پرسش‌گری نسبت به گذشته</p>	<p>– تعلق خاطر به گذشته و امید به آینده</p> <p>– پرسش‌مندی نسبت به گذشته</p>	توجه به تغییر زمان		ارزش‌های اساسی
<p>– تاریخ خلقت عالم، مبتنی بر قرائت دینی (اسلام)، منابع علمی تاریخی و باستان‌شناختی، به شکل ساده و اولیه</p> <p>– تاریخ انبیاء <small>علیهم‌السلام</small> و جایگاه آنها به مثابه برگزیدگان خداوند و افراد تأثیرگذار در زندگی فردی و اجتماعی انسان در طول تاریخ، به شکل ساده و ممتد</p> <p>– مؤلفه‌های اساسی شکل‌گیری یک تمدن، در سطحی اولیه</p> <p>– تاریخ تمدن چند هزار ساله ایران (جیرفت، شهر سوخته، عیلام و...) و سلسله‌های هخامنشیان، اشکانیان و ساسانیان</p> <p>– وضعیت دینی و اجتماعی و سیاسی ایران پیش از ورود اسلام</p> <p>– زمانه و زمینه بعثت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و چگونگی ظهور دین اسلام در مکه و گسترش آن</p> <p>– فعالیت یکپارچه معصومین <small>علیهم‌السلام</small> در تشکیل حکومت عدل اسلامی در جهان، از زمان بعثت تا غیبت؛ در مقابل حرکت انحرافی مقابل با جریان امامت (با تأکید بر رویکرد تاریخ اجتماعی و به شکل ساده و ممتد)</p> <p>– مفهوم میراث ملی و فرهنگی و مصداق‌هایی ساده از آن</p>	<p>– تاریخ انبیاء <small>علیهم‌السلام</small></p> <p>– تاریخ تمدن ایران پیش از اسلام</p> <p>– تاریخ معصومین <small>علیهم‌السلام</small></p> <p>– آثار فرهنگی و میراث ملی</p>	تاریخ خلقت و تمدن ایران	مفاهیم اساسی	دوم ابتدایی	

استاندارد محتوی	محتوی		دوره	ایده کلیدی	
	زیر مجموعه‌ها				
<p>- تأمل در حوادث و وقایع مختلف تاریخی ملموس و ارزیابی ساده آنها و ابراز نتیجه‌گیری‌های خود در مواجهه سیری از حوادث و وقایع تاریخی</p> <p>- توضیح و نمایش دادن پیوستگی و ارتباط بین برخی حوادث تاریخی با یکدیگر</p> <p>- تطبیق مؤلفه‌های شکل‌گیری تمدن‌ها بر یک نمونه تمدن</p> <p>- کار با تقویم و پیدا کردن وقایع مهم تاریخی در آن</p> <p>- طراحی و اجرای عینی فعالیت‌هایی برای شناسایی آثار تاریخی در خانواده، شهر/روستا و معرفی آن در کلاس</p> <p>- طراحی و اجرای فعالیت‌هایی ساده برای ثبت یا مستندسازی حوادث و وقایع روزمره خویش و ارائه گزارش آنها در کلاس</p> <p>- مستندسازی از طریق تاریخ شفاهی با برخی افراد در خانواده و شهر/روستای خود</p> <p>- پژوهش تاریخی ساده با راهنمایی معلم، برای معرفی برخی شخصیت‌های تاریخی دارای تأثیرگذاری اجتماعی و سیاسی در ایران باستان یا ایران پیامبران و امام معصوم <small>علیهم‌السلام</small></p> <p>- جست‌وجو و ارائه گزارش از برخی میراث ملی و فرهنگی ایران، با تأکید بر محیط بومی و پیرامونی دانش آموز</p> <p>- مشاهده و بررسی اولیه آثار باستانی و مقایسه ابتدایی بین آثار مختلف</p>	<p>- کشف روابط علی بین حوادث تاریخی</p> <p>- ثبت و مستندسازی تاریخی</p> <p>- تحقیق و گزارش حوادث تاریخی</p>	<p>کاوشگری تاریخی (جست‌وجو و گزارش)</p>	<p>مهارت‌های اساسی</p>	<p>دوم ابتدایی</p>	<p>زمان و تغییر</p>
<p>- حس افتخار و عزت‌مندی و علاقه به نمادها و اسطوره‌هایی از ایرانیان پیش از اسلام که در مسیر اقتدار، عزت نفس، استقلال و مبارزه با دشمن، الگوهایی ستودنی هستند</p> <p>- افتخار به تمدن ایرانی اسلامی و حس پویایی برای حفظ و ارتقای آن</p> <p>- حس احترام به انواع و مصداق‌هایی از میراث فرهنگی کشور، مخصوصاً در منطقه زندگی خود و تعهد به مراقبت از آنها</p> <p>- تعلق خاطر و افتخار و تکریم نسبت به پیشینه دینی و الهی خود در بستر آشنایی با پیامبران حق طلب الهی <small>علیهم‌السلام</small></p>	<p>- علاقه به نمادها و اسطوره‌های ایرانی پیش از اسلام</p> <p>- حساسیت به میراث فرهنگی</p>	<p>افتخار به پیشینه دینی و ملی</p>	<p>ارزش‌های اساسی</p>		

استاندارد محتوی	محتوی			ایده کلیدی
	زیر مجموعه‌ها		دوره	
<p>چگونگی فتح ایران به دست مسلمانان و روایت‌های جعلی در این موضوع</p> <p>- چگونگی و فرایند گسترش اسلام در ایران</p> <p>- حکومت عباسیان، نحوه حکومت آنها و همچنین نحوه حضور سیاسی و علمی ایرانیان در شکل‌گیری و تداوم آن</p> <p>- تأثیرات فرهنگی و اجتماعی و سیاسی سفر امام رضا علیه السلام به ایران و همچنین مهاجرات سادات به ایران</p> <p>- دولت‌های محلی در ایران (طاهریان، صفاریان، سامانیان، غزنویان) با تمرکز بر تلاش‌های آنها در صیانت و حفظ فرهنگ و ادبیات فارسی (دوران طلایی اسلام در ایران و جهان)</p> <p>- تأثیرات علمی و تمدنی ناشی از حکومت آل بویه و سلاجقه و بلوغ تمدنی اسلام (تلفیق فرهنگ ایرانی با فرهنگ اسلامی)</p> <p>- علل حمله و پیشروی مغولان و تأثیرات فرهنگی و اجتماعی و سیاسی حکومت آنها بر ایران</p> <p>- نقش نخبگان ایرانی و مسلمان و نخبگان و عالمان مهاجر به ایران در دوره ایلخانان</p> <p>- تحولات و آثار فرهنگی تمدنی دوره تیموریان، خصوصاً زمینه‌های تقریب مذاهب در این دوره</p> <p>- عظمت و شکوه صفویه، وضعیت فرهنگی، علمی، اقتصادی، مذهبی و سیاسی این حکومت، نقش آن در احیاء ایران و علل افول آن، با رویکردی تمدنی</p> <p>- دوره قاجار به عنوان دوره نفوذ غرب و شکل‌گیری تقابل خط استقلال و وابستگی</p> <p>- دوره پهلوی به عنوان دوره وابستگی و خودباختگی و سلطه غرب بر فرهنگ و ساختار سیاسی دولت ایران</p> <p>- خط مقاومت در مقابل دشمنان، از زمان جنگ‌های ایران و روس تا پیروزی انقلاب اسلامی</p> <p>- پیروزی انقلاب اسلامی ایران به عنوان نقطه پیروزی جریان مقاومت و استقلال در برابر استعمار و وابستگی</p> <p>- حوادث، جریانات و وقایع تأثیرگذار دهه اول انقلاب</p> <p>- تحولات تاریخی و سیاسی منطقه و جهان معاصر پس از پیروزی انقلاب اسلامی و نسبت انقلاب اسلامی ایران با آن</p> <p>- تغییرات تاریخی و تمدنی غرب در منطقه و جهان، هم‌زمان با به روی کار آمدن صفویه (رنسانس) تاکنون [به شکل تطبیقی با تاریخ ایران].</p> <p>- انواع میراث فرهنگی، جایگاه آن در شکل‌گیری هویت و وظایف نسبت به حفظ و معرفی آنها</p>	<p>- تاریخ ایران، از ورود اسلام تا پیروزی انقلاب اسلامی ایران</p> <p>- مبادی و مبانی انقلاب اسلامی ایران</p> <p>- تحولات جهانی پس از پیروزی انقلاب اسلامی</p> <p>- تاریخ جهان معاصر</p> <p>- میراث فرهنگی</p>	<p>تاریخ معاصر (ایران و جهان) / تاریخ انقلاب اسلامی</p>	<p>مفاهیم اساسی</p> <p>اول متوسطه</p>	<p>زمان و تغییر</p>

ایده کلیدی	محتوی		دوره	استاندارد محتوی
	مهارت‌های اساسی	زیر مجموعه‌ها		
زمان و تغییر	اول متوسطه	کاوشگری تاریخی (فهم و تشخیص) مهارت‌های اساسی	<ul style="list-style-type: none"> - کشف و درک روابط علی بین حوادث تاریخی - مواجهه صحیح با منابع تاریخی - تشخیص و اظهار نظر تاریخی - ترسیم و پیوند شبکه‌ای از ارتباطات بین تحولات منطقه و ایران، پس از پیروزی انقلاب اسلامی، با استفاده از وقایع مرتبط 	<ul style="list-style-type: none"> - چگونگی استفاده از منابع تاریخی و مواجهه آگاهانه و پرسشگر نسبت به آنها، با بهره‌گیری از روش‌ها و ابزارهای مناسب - بررسی و مقایسه بین حوادث منطقه و جهان در تاریخ معاصر و استنتاج از آنها - به اشتراک گذاری فهم تاریخی خود با دیگران و دریافت بازخوردها - تشخیص و توصیف و ارائه گزارشی از حوادث تاریخی سرنوشت‌ساز کشور پس از پیروزی انقلاب و عوامل داخلی و خارجی مؤثر بر آن - ترسیم و پیوند شبکه‌ای از ارتباطات بین تحولات منطقه و ایران، پس از پیروزی انقلاب اسلامی، با استفاده از وقایع مرتبط
	ارزش‌های اساسی	تعهد به حافظه تاریخی	<ul style="list-style-type: none"> - ارزشمندی عالمان مسلمان - افتخار به انقلاب اسلامی و میراث فرهنگی 	<ul style="list-style-type: none"> - احساس احترام و افتخار و تکریم نسبت به اثرگذاری هنرمندان، علماء و دانشمندان ایرانی مسلمان در شکل و اوج‌گیری تمدن اسلامی - نگاه مسئولانه نسبت به انقلاب اسلامی به مثابه گشایشی تاریخی در تمدن معاصر - احساس غرور، عزتمندی و افتخار نسبت به انقلاب اسلامی ایران و جایگاه آن در منطقه و جهان - اهمیت و حساسیت نسبت به حافظه تاریخی و اهمیت آن در شکل‌گیری و تثبیت هویت جمعی - علاقه‌مند و تعهد نسبت به حفظ میراث معنوی و فرهنگی کشور و ترویج آنها
	دوم متوسطه	مفاهیم اساسی	<ul style="list-style-type: none"> - رویکردها در تاریخ‌نگاری - سنن الهی - تاریخ تمدن‌های شرق و غرب - تولد و مرگ تمدن‌ها - تاریخ ایران پس از اسلام تا اکنون - تاریخ غرب، پس از رنسانس تا اکنون - تاریخ انقلاب اسلامی 	<ul style="list-style-type: none"> - رویکردها و روش‌ها در تاریخ‌نگاری و دانش تاریخی - انواع مختلف نگاه به دوره‌های تاریخی و نظریه‌ها در شروع و انتهای تاریخ، با نگاهی انتقادی - تفاوت رویکردها در روایت تاریخی (اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و نظامی) - تاریخ در قرآن و سنت‌های الهی در تاریخ - نقش مورخ و فرهنگ و جریان‌های اجتماعی و علمی در تحریف تاریخی - پایه‌های سازنده، روند شکل‌گیری و افول تمدن‌ها - تمدن‌های عظیم باستانی و تأثیرگذار جهان (شرق و غرب) پیش از بعثت پیامبر صلی الله علیه و آله - تمدن ایران باستان، بر اساس روایت‌های مختلف و قابل اعتماد - تاریخ تمدن یونان، رم و قرون وسطی - تعامل و تقابل یونان و رم با ایران و اسلام و جنگ‌های صلیبی - جایگاه و تعامل تمدن‌ها و دوره‌های تاریخی با مقوله دین و پیامبران الهی - تاریخ اجتماعی و سیاسی اسلام، از بعثت پیامبر صلی الله علیه و آله تا زمان غیبت - سیر شکل‌گیری تمدن اسلامی و عوامل و حکومت‌های مؤثر بر اوج‌گیری آن (سیاسی، نظامی، اجتماعی، علمی و اقتصادی و فرهنگی) - چگونگی فتح ایران و حکومت عباسیان و دولت‌های محلی (رویکرد تاریخ تمدنی) - تأثیرات علمی و تمدنی ناشی از حکومت آل بویه و سلاجقه - تأثیرات و تاثرات فرهنگی و اجتماعی حکومت مغولان و تیموریان از ایران و بر ایران - بسترها و علل افول تمدن اسلامی و مسیر آن پس از حمله مغولان - آشنایی غرب با دستاوردهای تمدنی اسلام و نقش انتقال دانش به غرب در شکل‌گیری تمدن غربی - دولت عثمانی و تعامل آن با ایرانی و اروپایی

استاندارد محتوی	محتوی		دوره	ایده کلیدی	
	زیر مجموعه‌ها				
<p>– صفویه و تأثیر وضعیت فرهنگی، علمی، اقتصادی، مذهبی و سیاسی این حکومت در اوج‌گیری تمدن اسلامی</p> <p>– وضعیت تمدنی و اجتماعی و فرهنگی غرب و شرق در دوره مغولان و صفویه</p> <p>– دوره قاجار و پهلوی به عنوان دوره نفوذ غرب، شکل‌گیری تقابل خط استقلال و وابستگی، وابستگی و سلطه غرب بر فرهنگ و ساختار سیاسی ایران</p> <p>– بسترهای تاریخی و اجتماعی و اندیشه‌ای شکل‌دهنده به رنسانس و شکل‌گیری تمدن غرب تا روشنگری</p> <p>– تاریخ تحولات غرب، پس از سقوط آندلس و شروع کشورگشایی‌های ماوراء بحار تا انقلاب صنعتی</p> <p>– تاریخ اجتماعی و سیاسی جهان پس از دوره روشنگری و انقلاب صنعتی تا شروع جنگ جهانی اول و دوم و جنگ سرد</p> <p>– دوره قاجار به عنوان دوره نفوذ غرب و شکل‌گیری تقابل دو جریان استقلال و وابستگی (اندیشه‌ای، اقتصادی و سیاسی)</p> <p>– دوره پهلوی به عنوان دوره وابستگی و خودباختگی و سلطه غرب بر فرهنگ و ساختار سیاسی دولت ایران</p> <p>– خط مقاومت نظامی و فکری و اقتصادی در مقابل دشمنان، از زمان جنگ‌های ایران و روس تا پیروزی انقلاب اسلامی</p> <p>– تاریخ انقلاب اسلامی ایران به عنوان نقطه پیروزی جریان مقاومت و استقلال در برابر استعمار و وابستگی</p> <p>– تحولات تاریخی و سیاسی منطقه و جهان معاصر پس از پیروزی انقلاب اسلامی و تأثیر انقلاب اسلامی بر آن</p> <p>– انواع دست‌آوردها و حرکت پیشروانه ایران در ۴ دهه گذشته و چالش‌های جمهوری اسلامی ایران در مسیر رسیدن به اهداف و آرمان‌های انقلاب اسلامی</p> <p>– تفاوت‌ها و اشتراکات مهمترین انقلاب‌های رخ داده در سه قرن گذشته در جهان با انقلاب اسلامی</p> <p>– مهمترین وقایع و جریان‌های تاریخی پس از پیروزی انقلاب اسلامی تا اکنون و شکل‌گیری برخی جریان‌های انحرافی</p>	<p>– رویکردها در تاریخ‌نگاری</p> <p>– سنن الهی</p> <p>– تاریخ تمدن‌های شرق و غرب</p> <p>– تولد و مرگ تمدن‌ها</p> <p>– تاریخ ایران پس از اسلام تا اکنون</p> <p>– تاریخ غرب، پس از از رنسانس تا اکنون</p> <p>– تاریخ انقلاب اسلامی</p>	<p>فلسفه تاریخ / تمدن / تاریخ اسلام / تاریخ غرب / تاریخ ایران</p>	<p>مفاهیم اساسی</p>	<p>دوم متوسطه</p>	<p>زمان و تغییر</p>
<p>– نگاه تحلیلی در مواجهه با تاریخ و چگونگی فهم علل پیدا و پنهان پدیدار شدن وقایع تاریخی</p> <p>– ارائه تحلیل‌هایی نقادانه نسبت به انواع مختلف تاریخ‌نگاری</p> <p>– تحلیل حوادث و وقایع تاریخ معاصر و تطبیق بر موارد مشابه در تاریخ</p> <p>– تشخیص گونه‌ها مختلف روایت تاریخی و توجه وقایع تاریخی از منظرهای مختلف</p> <p>– کاوشگری تاریخی در اسناد تاریخی برای پاسخ به برخی مسائل تاریخی</p> <p>– توانایی نگاه به آینده و تشخیص نیازهای ساخت تمدن نوین اسلامی در جهان معاصر، بر اساس آگاهی از تمدن‌های گذشته</p> <p>– تحلیل و مقایسه ریشه‌ها و پیامدهای انقلاب‌های بزرگ و تأثیر گذار جهان در سه قرن گذشته</p>	<p>– تفکر انتقادی</p> <p>– تحلیل تاریخی</p> <p>– تحلیل تمدنی</p>	<p>کاوشگری تاریخی (تحلیل و تفسیر)</p>	<p>مهارت‌های اساسی</p>		

استاندارد محتوی	محتوی			ایده کلیدی	
	زیر مجموعه‌ها	دوره			
<p>- احساس مسئولیت و تعهد به حفظ و ارتقاء حافظه تاریخی مردم</p> <p>- احساس افتخار به تمدن اسلامی و دستاوردهای پیشین آن</p> <p>- خوش‌بین و امیدوار به تحقق آرمان‌های تمدنی جمهوری اسلامی ایران</p> <p>- عزت‌مندی ملی و دینی نسبت به کشور و جایگاه جمهوری اسلامی ایران در منطقه و جهان معاصر</p> <p>- روحیه مقاومت در مقابل ظلم و دشمنان کشور و دین</p> <p>- احساس احترام و افتخار نسبت به نقش عالمان دینی در حفظ و استمرار اقتدار و گسترش اسلام در طول تاریخ و حیات انقلاب اسلامی</p>	<p>- اهمیت حافظه تاریخی</p> <p>- ارزشمندی و تعالی کشور</p> <p>- ارزشمندی کنشگری مسلمانان در تاریخ</p>	<p>تمدن اسلامی</p>	<p>ارزش‌های اساسی</p>	<p>دوم متوسطه</p>	<p>زمان و تغییر</p>

استاندارد محتوی	محتوی			ایده کلیدی	
	زیر مجموعه‌ها	دوره			
<p>- محله، شهر/روستا، استان محل زندگی خود</p> <p>- مخاطرات احتمالی در خانه، مدرسه و مسیر خانه تا مدرسه و روش‌های مقابله با آنها</p> <p>- جهات چهارگانه اصلی و فرعی جغرافیایی و آدرس</p>	<p>- محل زندگی</p> <p>- مخاطرات طبیعی</p> <p>- جهات اصلی و فرعی</p>	<p>موقعیت مکانی</p> <p>مفاهیم اساسی</p>	<p>مفاهیم اساسی</p>	<p>اول ابتدایی</p>	<p>مکان و محیط</p>
<p>- تشخیص و کاربرد جهات چهارگانه اصلی و فرعی جغرافیایی</p> <p>- تشخیص و موقعیت (آدرس) محل سکونت خویش در منطقه و شهر/روستای خویش</p> <p>- ارائه پیشنهادهایی برای حفاظت خانواده و دوستان خود از آسیب‌های محیطی، در خانه و مدرسه</p>	<p>- تشخیص جهات جغرافیایی</p> <p>- تشخیص و پرهیز از آسیب‌های محیطی</p>	<p>تشخیص مکانی</p>	<p>مهارت‌های اساسی</p>	<p>اول ابتدایی</p>	
<p>- حس زیبایی و ارزشمندی نسبت به ایران (چشم‌اندازهای طبیعی و زیبایی‌های کشور)</p> <p>- حساسیت و مراقبت از پاکیزگی محل زندگی و شهر/روستای خود</p>	<p>- ارزشمندی پدیده‌های طبیعی کشور</p> <p>- پاکیزگی محل زندگی</p>	<p>علاقه به محیط زندگی</p>	<p>ارزش‌های اساسی</p>	<p>دوم ابتدایی</p>	
<p>- مراکز اصلی در محله و شهر/روستا (مساجد، مراکز فرهنگی و علمی، موزه، بوستان‌ها، مراکز خدماتی و ...)</p> <p>- آسیب‌های اصلی محیط‌زیستی (آلودگی هوا، زمین و ...)</p> <p>- شرایط جغرافیایی و زندگی</p> <p>- نقشه و موقعیت</p> <p>- ماهواره‌ای</p> <p>- شهر / روستا، کشور و قاره</p> <p>- ایران</p> <p>- کره زمین و انواع مختلف پدیده‌های جغرافیایی زمین (خشکی و دریایی)</p> <p>- جذابیت‌های طبیعی ایران و ظرفیت‌های گردشگری آن</p> <p>- موقعیت ایران در منطقه و قاره آسیا</p>	<p>- محیط پیرامون</p> <p>- آسیب‌های محیط‌زیستی</p> <p>- شرایط جغرافیایی و زندگی</p> <p>- نقشه و موقعیت</p> <p>- ماهواره‌ای</p> <p>- شهر / روستا، کشور و قاره</p> <p>- ایران</p>	<p>موقعیت و پدیده‌های جغرافیایی</p>	<p>مفاهیم اساسی</p>	<p>دوم ابتدایی</p>	

استاندارد محتوی	محتوی			ایده کلیدی
	زیر مجموعه‌ها		دوره	
<p>- تدوین و ارائه گزارشی از وضعیت جغرافیایی و ظرفیت‌ها و چالش‌های منطقه زندگی خود و مقایسه آن با گزارش‌های دیگر دانش‌آموزان</p> <p>- مشاهده دقیق طبیعت و محیط پیرامون خود در شهر/روستا و ثبت گزارش جغرافیایی</p> <p>- تدوین و ارائه گزارش از موقعیت و فعالیت‌های یکی از مراکز فرهنگی و علمی شهر/روستا</p> <p>- پیدا کردن موقعیت‌های مختلف جغرافیایی شهر/روستای در نقشه یا موقعیت یاب ماهواره‌ای</p> <p>- ارائه و اجرای راه‌حل‌هایی برای مقابله با برخی آسیب‌ها و مخاطرات محیط‌زیستی در شهر/روستای خود</p> <p>- طراحی و اجرای ایده‌هایی برای استفاده دوباره از وسایل غیر قابل مصرف و تولید زباله کمتر</p>	<p>- مشاهده دقیق محیط پیرامون</p> <p>- تشخیص موقعیت جغرافیایی</p> <p>- آسیب‌ها و مخاطرات محیط‌زیستی</p> <p>- بازیافت و مصرف کمتر</p>	<p>کاوشگری جغرافیایی (مشاهده، تشخیص و حفظ محیط طبیعی)</p> <p>مهارت‌های اساسی</p>	دوم ابتدایی	مکان و محیط
<p>- حس احترام به طبیعت و حیوانات به مثابه موجوداتی الهی، زنده و با شعور و نگاهی مسئولانه نسبت به آنها</p> <p>- ارزشمندی گیاهان و حیوانات و تعهد نسبت به حفظ آنها</p> <p>- مسئولیت و تعهد نسبت به مصرف کمتر به منظور حفظ منابع طبیعی خدادادی</p>	<p>- احترام و مسئولیت نسبت به طبیعت و حیوانات</p>	<p>تعهد نسبت به طبیعت</p> <p>ارزش‌های اساسی</p>		
<p>- نسبت زمین (موقعیت‌های جغرافیایی) با قدرت، اقتصاد و فرهنگ</p> <p>- مناطق راهبردی (اقتصادی و سیاسی) در ایران، منطقه و جهان و اهمیت آنها در معادلات اقتصادی و سیاسی منطقه‌ای و جهانی</p> <p>- اهمیت تسلط بر آب و فضا در مناسبات قدرت در دنیای معاصر</p> <p>- منابع آبی کشور</p> <p>- تصویری اولیه از پراکندگی جغرافیایی امت اسلامی و ظرفیت‌های گوناگون جهان اسلام برای کنشگری فعال در سطح جهانی</p> <p>- موقعیت نسبی و مطلق و عرض و طول جغرافیایی</p> <p>- نیازهای ایران در جغرافیای زمین و فضا و ابزارهای نوین جغرافیایی بومی ناظر به تأمین آنها</p> <p>- انواع گردشگری و ظرفیت‌های فرهنگی و اقتصادی آنها برای ایران در سطح منطقه و بین‌الملل</p> <p>- نهادها و سازمان‌های محلی و کشوری فعال در راستای حفظ محیط‌زیست</p> <p>- مقوله هرم سنی، جمعیت، پراکندگی آن و اهمیت راهبردی آن برای کشورها از ابعاد مختلف</p> <p>- عوامل مهاجرت‌های اجباری و اختیاری و علل مهاجرت‌های عظیم در جهان معاصر</p>	<p>- جغرافیای سیاسی، اقتصادی و فرهنگی</p> <p>- امت اسلامی</p> <p>- ابزارهای نوین جغرافیایی</p> <p>- سازمان‌های محیط‌زیستی</p> <p>- گردشگری در ایران</p> <p>- جمعیت و مهاجرت</p>	<p>نسبت مکان با قدرت، فرهنگ و اقتصاد</p> <p>مفاهیم اساسی</p>	اول متوسطه	

استاندارد محتوی	محتوی			ایده کلیدی	
	زیر مجموعه‌ها	دوره	مکان و محیط		
<p>- تحلیل چرایی وقوع تحولات و جنگ‌ها در دهه‌های اخیر بر اساس آگاهی از موقعیت‌های ژئوپلیتیک و ژئواکونومیک منطقه و جهان</p> <p>- بررسی و ارائه گزارشی از وضعیت کشورهایی با ضعف در نیروی انسانی و تأثیر آن بر استقلال و امنیت آنها</p> <p>- تجربه استفاده از مهارت و اطلاعات جغرافیایی برای بهبود زندگی خود، خانواده و محیط زندگی</p> <p>- تشخیص طول و عرض جغرافیایی و موقعیت نسبی و مطلق</p> <p>- مشارکت در کنشگری‌های اجتماعی برای حفظ محیط زیست</p> <p>- ارائه ارزیابی‌هایی منطقی و تحلیلی از فعالیت‌های نهادهای مسئول در حفظ محیط زیست</p> <p>- توصیف و معرفی نقاط گردشگری منطقه زندگی خود</p> <p>- ارائه راهکارهایی برای استفاده از ظرفیت‌های گردشگری منطقه با استان محل زندگی خود</p>	<p>- تحلیل جغرافیایی</p> <p>- مهارت‌های جغرافیایی</p> <p>- حفظ و ارتقاء محیط زیست</p> <p>- تشخیص و معرفی ظرفیت‌های گردشگری محل زندگی</p>	<p>گاه‌نشگری جغرافیایی (فهم و تشخیص و کنشگری جغرافیایی) / کنشگری گردشگری</p>	<p>مهارت‌های اساسی</p>	<p>اول متوسطه</p>	<p>مکان و محیط</p>
<p>- نگاه به طبیعت پیرامونی، به مثابه خلقت و امانت الهی، به شکل عمیق و پایدار</p> <p>- حساسیت و هشیاری نسبت به موقعیت و ظرفیت‌های ژئواکونومیک و ژئوپلیتیک ایران در منطقه</p> <p>- امیدواری و مسئولیت‌پذیری نسبت به سربلندی و پیشرفت ایران بر اساس آگاهی از ظرفیت‌ها و فرصت‌های بالقوه در کشور</p> <p>- حس امانتداری و مسئولیت نسبت به پیشینه تاریخی و نعمت‌ها و ظرفیت‌های کشور</p>	<p>- طبیعت به مثابه خلقت الهی</p> <p>- هوشیاری نسبت به موقعیت‌های منطقه‌ای ایران</p> <p>- سربلندی و آینده ایران</p>	<p>مسئولیت نسبت به کشور</p>	<p>ارزش‌های اساسی</p>		

استاندارد محتوی	محتوی		ایده کلیدی
	زیر مجموعه‌ها	دوره	
<p>- مفهوم علم جغرافیا و گرایش‌های اصلی آن</p> <p>- چیستی و فهم عمیق تفاوت جغرافیای طبیعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی</p> <p>- مسائل اساسی جغرافیای فرهنگی، اقتصادی، طبیعی و سیاسی / اهر بردی در سطح منطقه و جهان</p> <p>- نمونه‌های عینی از تأثیر علم جغرافیای سیاسی، اقتصادی و فرهنگی در سیاست و عملکرد کشورهای قدرتمند جهان</p> <p>- جغرافیای جهان اسلام در عرصه‌های سیاسی، فرهنگی، تاریخی و اقتصادی در جهان معاصر</p> <p>- ظرفیت‌ها، فرصت‌ها، تهدیدها و آسیب‌های امت اسلامی در سطح منطقه‌ای و جهانی</p> <p>- دستاوردها، پیشینه و نفوذ علمی و فرهنگی و اقتصادی تاریخ تمدن اسلامی در مناطق مختلف جهان، بازویکرد جغرافیای تاریخی</p> <p>- پیشینه دانش جغرافیایی دانشمندان مسلمان</p> <p>- تنوع جغرافیای طبیعی، منابع آبی و زمینی ایران و ظرفیت‌ها و فرصت‌های آن برای پیشرفت کشور</p> <p>- فرصت‌ها، تهدیدها، ظرفیت‌ها و آسیب‌های ملی و منطقه‌ای جغرافیای سیاسی، اقتصادی، فرهنگی ایران در عرصه‌های مختلف (جمعیت، مرزها، اقوام، آداب و رسوم، سکونت‌گاه‌ها، منابع طبیعی)</p> <p>- نفوذ علمی و فرهنگی و اقتصادی تاریخ تمدن اسلامی ایران در نقاط مختلف جهان</p> <p>- کارکردهای جغرافیا در سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و مدیریت جامعه و کشور در ایران</p> <p>- ظرفیت‌ها، فرصت‌ها تهدیدها و آسیب‌های اقتصادی (نیروی انسانی، اشتغال، منابع و...) در استان‌های کشور</p> <p>- مهمترین مسائل جغرافیای طبیعی، فرهنگی و سیاسی استان‌های کشور</p> <p>- فرصت‌ها، ظرفیت‌ها، آسیب‌ها و تهدیدهای طبیعی و اقتصادی و فرهنگی استان‌های کشور</p> <p>- تاریخ و پیشینه ایرانی و اسلامی و انقلابی محدوده جغرافیایی استان‌های کشور</p> <p>- نقش و سهم هر استان در اسناد بالادستی ملی</p> <p>- میراث فرهنگی و صنایع دستی و ظرفیت‌های انواع گردشگری هر استان</p> <p>- علل و پیامدهای ایجاد بحران‌های محیط زیستی در عصر مدرن و پس از آن (اقتصادی، فرهنگی، نظامی، سیاسی، تاریخی و اجتماعی)</p> <p>- وظایف دولت‌ها و فعالیت‌های آنها در حفاظت از طبیعت</p> <p>- تصمیم‌ها و اقدامات بین‌المللی و داخلی منجر شده به ایجاد بحران‌های محیط زیستی</p> <p>- میراث ادب فارسی و آداب و رسوم و سنت‌های ایرانی و جهانی در نحوه تعامل صحیح انسان با طبیعت (زمین، آسمان، گیاهان، حیوانات و...)</p> <p>- آموزه‌های دینی ناظر به طبیعت و تعامل با آن</p> <p>- جنبش‌های جهانی مبارزه با آسیب‌های محیط زیستی</p> <p>- مؤلفه‌های طبیعت‌گردی مسئولانه</p>	<p>- جغرافیای سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و طبیعی ایران و جهان</p> <p>- پراکندگی امت اسلامی</p> <p>- جغرافیای جهان اسلام</p> <p>- علم جغرافیا در تمدن اسلامی</p> <p>- اقتصاد استان</p> <p>- جغرافیای طبیعی، فرهنگی و سیاسی استان‌های کشور</p> <p>- جایگاه استان در کشور</p> <p>- گردشگری استان</p> <p>- حکومت‌ها و مسئله محیط‌زیست</p> <p>- پدیده‌های طبیعی در ادبیات و دین</p> <p>- اقدامات برای حفظ طبیعت</p>	<p>نسبت مکان با قدرت، فرهنگ و اقتصاد/ جهان اسلام/ شناخت و تعالی محل زندگی</p> <p>مفاهیم اساسی</p> <p>دوم متوسطه</p>	<p>مکان و محیط</p>

استاندارد محتوی	محتوی		ایده کلیدی
	زیر مجموعه‌ها	دوره	
<p>- ارائه راهکار و ارزیابی آن، ناظر به فرصت‌ها، تهدیدات، ظرفیت‌ها و آسیب‌ها کشور ایران در عرصه جغرافیایی اقتصادی، فرهنگی و طبیعی، با هدف ارتقاء استقلال و اقتدار و عزت ایران اسلامی در منطقه و سطح بین‌الملل</p> <p>- ارائه تحلیلی قابل قبول از نسبت مسائل جغرافیای فرهنگی، اقتصادی، طبیعی و سیاسی / راهبردی با موقعیت و وضعیت برخی موقعیت‌های جغرافیایی مهم در دنیا</p> <p>- ارتقاء مهارت تفکر خلاق و انتقادی در تحلیل وضعیت سیاسی و اقتصادی مناطق جغرافیایی در سطح جهانی</p> <p>- ارزیابی صلاحیت‌های حرفه‌ای خود برای کسب و کار و نقش آفرینی اقتصادی خود در استان و کشف راه‌های ارتقاء آن</p> <p>- برنامه‌ریزی برای استفاده از ظرفیت‌های اقتصادی استان برای ارتقاء و پیشرفت آن</p> <p>- برنامه‌ریزی برای معرفی جاذبه‌ها و ظرفیت‌های گردشگری (طبیعی، هنری، زیارتی، فرهنگی، پزشکی و ...) استان به دیگران در سطح ملی</p> <p>- جمع‌آوری اطلاعات و ارائه گزارشی از ظرفیت‌های استفاده نشده و چالش‌های اقتصادی استان</p> <p>- تجربه تعاملی صحیح و کارآمد با برخی نهادها و سازمان‌های مستقر در استان</p> <p>- طراحی و تجربه یک فعالیت گروهی در راستای حفظ طبیعت یا استفاده از ظرفیت‌های بومی محل زندگی خود</p> <p>- ارائه راه‌حلی برای مقابله با آسیب‌ها و مخاطرات محیط‌زیستی در سطح کشور، منطقه و جهان و ارزیابی آنها</p> <p>- ارزیابی منطقی و تحلیلی از فعالیت‌های نهادها و سازمان‌های کشوری و بین‌المللی در راستای حفظ محیط‌زیست</p>	<p>تحلیل و تفسیر جغرافیایی</p> <p>مهارت‌های اساسی</p>	دوم متوسطه	مکان و محیط
<p>- حساس و مسئول نسبت به اقتدار و عزت و تأثیر ایران اسلامی در منطقه و سطح بین‌الملل</p> <p>- حساسیت و تعهد نسبت به جایگاه راهبردی امت اسلامی در دنیای کنونی و تمدن نوین اسلامی و تقویت این جایگاه</p> <p>- تعهد و حساسیت نسبت به اعتدالی اقتصادی و فرهنگی استان خویش و استفاده از ظرفیت‌ها و فرصت‌های آن</p> <p>- حساسیت و مسئولیت نسبت به مسائل و آینده‌ی استان</p> <p>- وحدت و منسجم‌نگاری کل اقوام و مردم ایران، علی‌رغم علاقه و تعهد به منطقه و استان خویش</p> <p>- حس احترام به طبیعت و حیوانات به مثابه موجوداتی الهی، زنده و با شعور و نگاهی مسئولانه نسبت به آنها</p>	<p>اقتدار و تعالی کشور و مسلمانان</p> <p>ارزش‌های اساسی</p>		

استاندارد محتوی	محتوی			ایده کلیدی
	زیر مجموعه‌ها	مفاهیم اساسی	دوره	
<p>– آداب اولیه معاشرت و مسئولیت‌های خویش در خانه و ارتباط با اعضای خانواده</p> <p>– وظایف و رفتارهای مناسب با همسایگان و دوستان خود</p>	<p>– آداب معاشرت</p> <p>– وظایف در سطح خانواده تا مدرسه</p>	<p>مؤلفه‌های تعامل صحیح</p> <p>مفاهیم اساسی</p>	اول ابتدایی	فرد و روابط بین فردی
<p>– شروع و استمرار ارتباط کلامی صحیح با دوستان و اعضای خانواده</p> <p>– معرفی خود و ویژگی‌های خود به دوستان و هم‌کلاسی‌ها</p> <p>– به نمایش گذاردن چند فعالیت کلامی یا عملی ساده فردی یا گروهی در کمک به دیگری یا خوشحال کردن یک فرد</p> <p>– ایجاد ارتباط صحیح و به موقع با مراکز کمک‌رسان (پلیس، آتش نشانی و اورژانس و غیره) در هنگام اضطرار</p> <p>– مقایسه پیامدهای انجام و عدم انجام وظایف خود در خانه و مدرسه</p> <p>– ایجاد تجربه همکاری‌هایی ساده میان اعضای خانواده یا گروه همسالان، برای تحقق یک هدف مشترک</p> <p>– ارائه گزارش و برشماری دلایل پیروزی یا شکست در فعالیت‌های گروهی خود</p>	<p>– ارتباط کلامی</p> <p>– ارتباط با مراکز امدادی</p> <p>– فعالیت گروهی</p>	<p>تعامل صحیح با دیگران</p> <p>مهارت‌های اساسی</p>	اول ابتدایی	
<p>– تعلق خاطر عمیق نسبت به دوستان خوب و با اخلاق خود</p> <p>– حس تأثیر و مفید بودن رفتارهای مشارکت جویانه، هم‌افزا و گروهی در خانواده و گروه همسالان</p>	<p>– مشارکت و فعالیت گروهی</p> <p>– ارزشمندی دوست و دوستی</p>	<p>احترام به دیگران</p> <p>ارزش‌های اساسی</p>	اول ابتدایی	
<p>– دلایل احتیاج به دوست خوب و معیارهای اولیه انتخاب در دوست‌یابی بر اساس معیارهای عقلانی و دینی</p> <p>– وظایف و انتظارات نسبت به دوست</p> <p>– هیجانات و عواطف مختلف خود (متناسب با دوره رشد دوره دوم ابتدایی)</p> <p>– شیوه‌های مدیریت و کنترل هیجانات و عواطف مختلف خود بر اساس توصیه‌های علمی و دینی (متناسب با دوره رشد دوره دوم ابتدایی)</p> <p>– چگونگی پی‌بردن به علائق و استعداد های خود</p> <p>– عوامل ایجاد و استمرار ارتباط مؤثر و موفق با اعضای خانواده و دوستان</p> <p>– چگونگی برنامه‌ریزی صحیح زمانی، بر اساس آموزه‌های دینی و تجربی</p> <p>– آداب حضور در اجتماعات (خانه، مدرسه، شهر/روستا)، مبتنی بر فرهنگ بومی جامعه</p> <p>– مؤلفه‌های طراحی و اجرای فعالیت گروهی صحیح و کاربرد آنها</p> <p>– روش‌های مواجهه صحیح با رفتار و پیشنهاد های نادرست دیگران</p>	<p>– دوست‌یابی</p> <p>– هیجانات و عواطف</p> <p>– ارتباط مؤثر</p> <p>– آداب معاشرت</p> <p>– فعالیت گروهی</p>	<p>خودآگاهی فردی و اجتماعی</p> <p>مفاهیم اساسی</p>	دوم ابتدایی	

ایده کلیدی	محتوی		دوره
	زیر مجموعه‌ها		
فرد و روابط بین فردی	دوم ابتدایی	<p>مهارت‌های اساسی</p> <p>خودمدیریتی فردی و اجتماعی</p>	<p>مدریت هیجانات و عواطف</p> <p>تشخیص و ارائه گزارشی از علائق و استعداد های خود و ارائه پیشنهادهایی برای پرورش و تقویت آن</p> <p>تجربه ایجاد و استمرار ارتباط مؤثر و موفق با اعضای خانواده و دوستان</p> <p>طراحی و تجربه بهترین ایفای نقش در فعالیت‌های مشارکتی و گروهی</p> <p>برنامه‌ریزی صحیح برای استفاده از زمان خود و ارائه گزارشی از آن</p> <p>به اشتراک گذاشتن تجربه‌های شخصی و مفید خود با دوستان</p>
	ارزش‌های اساسی	<p>ارزشمندی خانواده / دوستی</p>	<p>ارتقای ارزش‌ها در خانواده و جامعه</p> <p>مشارکت و ارتباط با دوستان</p>
	اول متوسطه	<p>مفاهیم اساسی</p> <p>خودآگاهی فردی و اجتماعی</p>	<p>سلامت روان اجتماعی</p> <p>هیجانات و عواطف</p> <p>فعالیت گروهی</p> <p>نقد منصفانه</p>
		<p>مهارت‌های اساسی</p> <p>خودمدیریتی فردی و اجتماعی</p>	<p>مدریت هیجانات و عواطف</p> <p>مشارکت گروهی</p> <p>اقتناع</p>

استاندارد محتوی

– تشخیص، توصیف هیجانات خود و مهارت مدیریت آنها (متناسب با دوره رشد دوره دوم ابتدایی) در موقعیت‌های مختلف

– تشخیص و ارائه گزارشی از علائق و استعداد های خود و ارائه پیشنهادهایی برای پرورش و تقویت آن

– تجربه ایجاد و استمرار ارتباط مؤثر و موفق با اعضای خانواده و دوستان

– طراحی و تجربه بهترین ایفای نقش در فعالیت‌های مشارکتی و گروهی

– برنامه‌ریزی صحیح برای استفاده از زمان خود و ارائه گزارشی از آن

– به اشتراک گذاشتن تجربه‌های شخصی و مفید خود با دوستان

– همدلی با اعضای خانواده و داشتن برادر و خواهر

– مسئولیت نسبت به ارتقاء محبت میان اعضای خانواده و توانمندی‌های آنها.

– برادرانگاری تمام مومنان با یکدیگر

– نگرش مثبت و ارزشمند نسبت به فعالیت‌های گروهی و مشارکت‌های جمعی در مقابل فعالیت‌های فردی

– تعهد نسبت به حفظ دوستان خوب و گروه‌های دوستی خوب

– عوامل مؤثر بر سلامت روان و نشاط جامعه

– آسیب‌های اجتماعی (متناسب با آسیب‌های اجتماعی سنین دوره اول متوسطه)

– هیجانات و عواطف مختلف خود (متناسب با دوره رشد دوره دوم ابتدایی) و مقایسه آن با دیگران

– شیوه‌های مدیریت و کنترل هیجانات و عواطف مختلف خود بر اساس توصیه‌های علمی و دینی (متناسب با دوره رشد دوره دوم ابتدایی)

– مؤلفه‌های طراحی و اجرای مشارکت گروهی فعال، صحیح و مؤثر

– ویژگی‌ها و وظایف مدیریت مطلوب یک گروه با هدفی مشخص

– روش‌های توضیح ایده‌ها و دیدگاه‌های خود و اقناع مخاطب

– مؤلفه‌ها و شیوه‌های انتقاد منصفانه از رفتار یا دیدگاه دیگران

– طراحی و برنامه‌ریزی یک یا چند موقعیت‌های فرضی برای تصمیم‌گیری براساس وظیفه‌محوری و نه لزوماً فایده‌محوری

– تشخیص، توصیف هیجانات خود و مهارت مدیریت آنها (متناسب با دوره رشد اول متوسطه) در موقعیت‌های مختلف

– شناسایی و مراجعه به مشاور در مشکلات مختلف

– شناسایی بهترین تصمیم هنگام بروز مشکلات و آسیب‌های اجتماعی

– تنظیم و بهبود ارتباط با دیگران در موقعیت‌های پیچیده و متنوع

– برنامه‌ریزی و اجرای نقش مؤثر در فعالیت‌های مشارکتی و گروهی، در وضعیت‌های پیچیده

– به اشتراک گذاشتن تجربه‌های شخصی و مفید خود با دوستان

– اقناع مخاطب و مخالفان نسبت به ایده‌های خود

استاندارد محتوی	محتوی		ایده کلیدی
	زیر مجموعه‌ها	دوره	
<p>- دغدغه‌مندی و تعهد نسبت به ناهنجاری‌های مشاهده شده در سطح جامعه</p> <p>- احترام به دیدگاه و نظرات مخالف و تحمل انتقاد</p> <p>- علاقه‌مندی و ترجیح فعالیت‌های گروهی و مشارکتی بر فعالیت‌های انفرادی</p>	<p>- امر به معروف و نهی از منکر</p> <p>- تقویت مشارکت‌های اجتماعی</p>	<p>اول متوسطه</p>	فرد و روابط بین فردی
<p>- مؤلفه‌های انسان مدرن و تفاوت آن با نگاه سنتی و دینی به نفس انسانی</p> <p>- مکاتب اصلی در روانشناسی و نسبت آنها با مبانی علمی، اجتماعی و فلسفی، در سطحی اولیه</p> <p>- تعریف و هدف علم روانشناسی و آشنایی با تخصص‌های اصلی و کارکردهایشان در جامعه</p> <p>- روش‌شناسی، مراحل تبدیل و تکوین علم روانشناسی و نحوه توسعه آن (با رویکردی انتقادی)</p> <p>- چیستی سلامت روان، اهمیت و روش‌های ارتقای آن در سطح خانواده و جامعه</p> <p>- اختلالات روانی عمده، نشانگان عمومی و عوامل اصلی ایجاد آن (متناسب با میزان شیوع در جامعه)</p> <p>- نگرش، نسبت نگرش و رفتار و شیوه‌های تغییر آن در جامعه</p> <p>- تصمیم‌گیری، حل مسئله و سبک‌های آن</p> <p>- روش‌های مختلف تفکر خلاق و انتقادی</p>	<p>- شناخت روان انسان</p> <p>- سلامت روان</p> <p>- تأثیر اجتماع بر روان</p> <p>- فنون تفکر خلاق و انتقادی، حل مسئله و تصمیم‌گیری</p>	<p>دوم متوسطه</p>	
<p>- به‌کارگیری مهارت تفکر انتقادی و خلاق برای تحلیل یا پاسخ به پرسش‌های مختلف</p> <p>- به‌کارگیری سبک‌های مطلوب تصمیم‌گیری و حل مسئله</p> <p>- کسب قابلیت‌های اصلی در حفظ و ارتقای سلامت روان در سطح فرد، خانواده و جامعه</p> <p>- به‌کارگیری روش‌های مؤثر حفظ و ارتقای سلامت روان در خود، خانواده و گروه‌های دوستی</p> <p>- به‌کارگیری مهارت‌های اولیه در خصوص اقتناع و شیوه‌های تغییر نگرش در خود و دیگران</p> <p>- تشخیص و به‌کارگیری روش قابل قبول برای یادگیری عمیق و پایدار خود</p>	<p>- تفکر انتقادی و خلاق</p> <p>- تصمیم‌گیری و حل مسئله</p> <p>- حفظ سلامت روان</p>	<p>مهارت‌های اجتماعی هیجانی / حفظ و ارتقاء سلامت روان</p>	
<p>- واقع‌بینی و آگاهی در پذیرش انگاره‌های روانشناختی</p> <p>- احساس مسئولیت نسبت به سلامت روان خود، خانواده و جامعه خویش</p> <p>- انتخاب آگاهانه در پذیرش نگرش‌ها</p> <p>- خودانکایی و اعتماد به نفس در تعیین سبک تصمیم‌گیری و حل مسئله</p>	<p>- مسئولیت نسبت به سلامت روان فردی و اجتماعی</p> <p>- نگرش مثبت به خود و جامعه</p>	<p>مهارت‌های اساسی</p>	

استاندارد محتوی	محتوی		دوره	ایده کلیدی
	زیر مجموعه‌ها			
<p>- انواع خانه در مناطق مختلف ایران (شهری، روستایی و عشایری) و تأثیر آن بر نحوه زندگی</p> <p>- چگونگی روابط ساختاری میان اعضاء در خانواده و مدرسه</p> <p>- نقش و کارکرد بزرگان خانواده، قوم یا محله (اعضای سالمند خانواده، ریش سفیدان محل، امام جماعت و جمعه، بزرگ قوم یا ایل و...) در حمایت، مشورت و حل منازعات</p> <p>- کارکردهای اولیه خانواده (محبت، همدلی و کمک، سرگرمی و تفریحات جمعی و خانوادگی)</p> <p>- سطحی از تفاوت ظاهری میان اقوام و مردم ایران</p> <p>- برخی آداب و رسوم ملی و مذهبی مردم ایران</p> <p>- معنای امنیت در خانواده و محله و عوامل برهم‌زننده آن</p>	<p>- چیستی خانواده و مدرسه</p> <p>- کارکرد خانواده</p> <p>- تفاوت و اشتراک اقوام ایرانی</p> <p>- امنیت در خانه و شهر / روستا</p>	خانواده و مدرسه / اقوام ایرانی	مفاهیم اساسی	اول ابتدایی
<p>- تشخیص، توصیف و برقراری پیوند انواع نقش‌ها روابط میان اعضای خانواده</p> <p>- توصیف نسبت و ارتباط خود با دیگر اعضا سه گروه «خانواده»، «شهر / روستا» و «کشور» خویش</p> <p>- تشخیص و برشماری پیامدهای عدم وجود امنیت در خانه، مدرسه و محله یا شهر / روستا</p>	<p>- تعیین روابط خود با گروه‌های مختلف</p> <p>- تشخیص پیامدهای ناامنی در محیط پیرامونی</p>	تشخیص گروه‌های اجتماعی	مهارت‌های اساسی	
<p>- احساس محبت، دلگرمی و تعلق خاطر به خانواده (والدین، خواهر و برادر و دیگر اعضای خانواده)</p> <p>- احساس دلگرمی، احترام و تعلق خاطر نسبت به ولی و بزرگ‌ترهای خود در خانواده و جامعه</p> <p>- حس خوب نسبت به داشتن خواهر و برادر</p> <p>- احساس عزت و تعلق خاطر به برخی نمادهای اصلی هویت ایرانی، اسلامی و انقلابی</p> <p>- حس احترام و تعامل دوستانه با اقوام مختلف ایرانی</p>	<p>- احترام به اعضای خانواده</p> <p>- توجه نمادهای هویتی ایران</p> <p>- احترام به اقوام مختلف</p>	حرمت خانواده / علاقه به کشور	ارزش‌های اساسی	
<p>- جایگاه و کارکردهای خانواده در جامعه، به مثابه تأثیرگذارترین و بنیادی‌ترین نهاد اجتماعی (تولید نسل، جامعه‌پذیری افراد و غیره)</p> <p>- کارکردهای درونی خانواده (تأمین نیازهای معیشتی، تربیت و رشد کمالات اخلاقی در جامعه، پشتوانه برای اعضای خانواده)</p> <p>- مهم‌ترین و کاربردی‌ترین سازمان / نهادهای دولتی و غیردولتی فعال در سطح محله یا شهر / روستا (مسجد و پایگاه بسیج، کانون‌های پرورش فکری و هنری، کانون‌تری، در مانگه و غیره)</p> <p>- انواع خرده فرهنگ‌ها و همچنین رسوم و ارزش‌ها و بازی‌های مختلف اقوام در ایران</p> <p>- مفهوم «حق و مسئولیت» در جامعه و ارتباط با دیگران، در قالب قوانین یا هنجارهای دینی و اخلاقی</p> <p>- وظایف و مسئولیت‌های اجتماعی مومنان نسبت به یکدیگر در جامعه اسلامی در سطح مدرسه و گروه‌های هم‌سالان</p> <p>- نیاز به رهبر برای هر گروه و ویژگیهای عملکردی یک مدیر (رهبر) عادل، دانا و توانا در گروه</p> <p>- سیره عملی امام خمینی (ره) و آیت‌الله خامنه‌ای به عنوان رهبران عالم، مدبر و تأثیرگذار انقلاب اسلامی</p>	<p>- خانواده در جامعه</p> <p>- نهادهای دولتی و غیردولتی</p> <p>- خرده فرهنگ‌ها / خرد فرهنگ / حق و مسئولیت / نسبت قدرت و</p> <p>ایرانی</p> <p>- حق و مسئولیت</p> <p>- انضباط اجتماعی</p> <p>- حاکم عادل و ظالم</p> <p>- رهبران انقلاب اسلامی</p>	نهادهای جامعه / خرده فرهنگ / حق و مسئولیت / نسبت قدرت و عدالت	مفاهیم اساسی	

ساختار و نظام اجتماعی

استاندارد محتوی	محتوی			ایده کلیدی	
	زیر مجموعه‌ها		دوره		
<p>- خلق تجربه تعاملی واقعی (مجازی یا حضوری) با برخی نهادهای دولتی و غیردولتی فعال در محل زندگی</p> <p>- تحلیل نسبت معکوس حق و تکلیف</p> <p>- تشخیص و برشماری حقوق دیگران و تکالیف (مسئولیت‌ها) خود نسبت به آنها و بالعکس</p> <p>- تحقیق و ارائه گزارش از برخی حکومت‌های ظالمانه (مستبدانه) و حکومت حق طلبانه در تاریخ معاصر</p> <p>- تشخیص و توضیح نتایج سیاسی و اجتماعی واقعه غدیر و عاشورا به مثابه واقعه‌ای برای مبارزه با فساد و ظلم</p>	<p>- ارتباط و تعامل با نهادها</p> <p>- تشخیص نسبت حق با تکلیف</p> <p>- تشخیص حکومت‌های ظالم و حق طلب</p>	ارتباط با جامعه/ تشخیص حق و مسئولیت	مهارت‌های اساسی	دوم ابتدایی	ساختار و نظام اجتماعی
<p>- اعتماد و پذیرش حق حاکمیت برای خداوند و پیامبران و امامان علیهم السلام در مقابل حکومت ظالمان و کافران</p> <p>- انزجار و ناخشنودی از تعامل و مواجهه با فعالیت غلط و ظالمانه افراد، گروه‌ها یا نهادها</p> <p>- احترام به حقوق فردی دیگران و رعایت حقوق و مسئولیت نسبت به آنها، به مثابه تکلیفی اخلاقی و دینی</p> <p>- حس امانت و مسئولیت‌پذیری نسبت به اموال عمومی و مکان‌های عمومی</p> <p>- احترام به خرده‌فرهنگ‌های مختلف ایرانی و افزایش حس دوستی و علاقه به آنها</p> <p>- حساسیت و تعهد نسبت به وحدت و اتحاد جامعه و تمام اقوام و فرهنگ‌های ایرانی و اسلامی</p> <p>- احساس وحدت و برادری با مسلمانان سایر کشورهای جهان</p> <p>- مسئولیت‌پذیری و تعهد نسبت به حفظ و ارتقاء ارزش‌های اخلاقی و دینی در محیط پیرامونی و جامعه</p>	<p>- حق و باطل در رفتار اجتماعی</p> <p>- تعهد به مسئولیت‌های اجتماعی</p> <p>- حرمت و تعهد نسبت به حقوق دیگران و خرده‌فرهنگ‌ها</p>	ارزشمندی حق و ضدازدگی انگاری باطل در جامعه / حرمت انسان‌ها در جامعه	ارزش‌های اساسی		

استاندارد محتوی	محتوی		دوره	ایده کلیدی
	زیر مجموعه‌ها			
<p>- هویت، ابعاد و لایه‌های مختلف آن</p> <p>- مؤلفه‌های هویت ایرانی و اسلامی و انقلابی</p> <p>- نسبت نقش‌های اجتماعی با تشکیل هویت و ارتباط متقابل نقش‌ها با یکدیگر در جامعه</p> <p>- ساختار، وظایف و اختیارات نهاد حکومت (سیاسی، نظامی، فرهنگی، اقتصادی) در جمهوری اسلامی ایران</p> <p>- نیاز به قانون، آثار قانون و بی‌قانونی، قانون‌گریزی و نظارت بر اجرای قانون</p> <p>- مسئولیت‌ها و حقوق مختلف خود و خانواده و مسئولان در جامعه (عرصه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، امنیتی)</p> <p>- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، آرمان‌ها و اهداف تمدنی آن</p> <p>- معنای «انقلاب»، آرمان‌های انقلاب اسلامی ایران، مؤلفه‌های حیات انقلاب اسلامی و شاخص‌های فرد انقلابی</p> <p>- گونه‌های مختلف استقلال (نظامی، علمی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی)، امنیت و عوامل مؤثر بر آن</p> <p>- مفهوم امت اسلامی و تمدن اسلامی، جایگاه و نقش انقلاب اسلامی در مسیر حرکت به سوی این آرمان‌ها</p> <p>- جایگاه نظری و عملکردی ولایت فقیه در نظام جمهوری اسلامی ایران</p> <p>- سیره علمی و عملی امام خمینی و آیت‌الله خامنه‌ای به عنوان رهبران انقلاب اسلامی و تأثیر کنشگری ایشان در سطح جهانی در گذشته و حال</p> <p>- درک اولیه تغییرات فلسفی سیاست در جهان بعد از رنسانس و مقایسه آن با مبانی ارزشی، اخلاقی و دینی سیاست در اسلام و مخصوصاً انقلاب اسلامی</p> <p>- نهادها و سازمان‌های سیاسی و نظامی و اقتصادی بین‌المللی شکل گرفته پس از جنگ‌های جهانی و کارکرد واقعی آنها</p> <p>- مفهوم جامعه جهانی و مؤلفه‌های نظری و پیامدهای عملی و فرهنگی آن</p> <p>- نقشه‌های کلان و فعالیت‌های اخیر استکبار بین‌الملل در مقابل ایران و دیگر کشورهای آزادی‌خواه یا معارض، در عرصه‌های سیاسی و نظامی و اقتصادی و فرهنگی</p>	<p>- هویت ایرانی اسلامی</p> <p>- حقوق و</p> <p>مسئولیت‌های اجتماعی</p> <p>- قانون</p> <p>- حکومت در جمهوری اسلامی ایران</p> <p>- انقلاب اسلامی ایران</p> <p>- آرمان‌ها و ارزش‌های</p> <p>سیاسی اسلامی و غربی</p> <p>- استقلال و امنیت</p> <p>- استکبار و استعمار</p> <p>- امت و تمدن اسلامی</p> <p>- نهادها و سازمان‌های</p> <p>بین‌المللی</p> <p>- جامعه جهانی</p>	<p>هویت قانون و مسئولیت اجتماعی / ساختار حکومت / انقلاب اسلامی و دیگری / جامعه جهانی</p>	<p>مفاهیم اساسی</p> <p>اول متوسطه</p>	<p>ساختار و نظام اجتماعی</p>

استاندارد محتوی	محتوی			ایده کلیدی	
	زیر مجموعه‌ها		دوره		
<p>- خلق و تجربه کنشگری جمعی فعالانه و خردمندانه با نهادها و سازمان‌های مردمی در قالب قوانین</p> <p>- تشخیص مسئولیت ملی و اجتماعی خویش (با توجه به ظرفیت‌های دانشی و جنسیتی و محیطی) برای رسیدن به ایرانی آباد و با اقتدار</p> <p>- کنشگری صحیح هنگام مواجهه با تضییع حق خود و دیگران و همچنین قانون‌شکنی و ناهنجاری در جامعه</p> <p>- برشماری و ارائه گزارشی از برخی از هنجار شکنی‌های غیر قانونی در جامعه</p> <p>- جستجو در قوانین جمهوری اسلامی ایران و ارائه گزارشی از حقوق فردی خویش و مسئولیت‌های متقابل مردم حکومت و جامعه</p> <p>- گزارش و توصیفی انتقادی از وظایف و فعالیت‌های نهادها و سازمان‌های بین‌المللی بعد از جنگ جهانی دوم</p> <p>- توصیف و تحلیلی اولیه از نقش دفاع از کشور و امنیت ملی بر حفظ استقلال در عرصه‌های مختلف</p> <p>- تشخیص و ارائه تحلیلی اولیه از عوامل مؤثر بر اقتدار و عزت نفس ملی جمهوری اسلامی ایران در منطقه و جهان در بستر آگاهی از جایگاه ایران در منطقه و جهان</p> <p>- توصیف و برشماری عوامل مؤثر بر از هم گسستگی اتحاد و انسجام ملی</p>	<p>- تعامل با نهادها و سازمان‌های مردمی</p> <p>- کاوشگری در قوانین</p> <p>- دفاع از حق</p> <p>- تشخیص آثار وحدت و قدرت کشور</p>	کنشگری اجتماعی / فهم سیاسی و اجتماعی	مهارت‌های اساسی	اول متوسطه	ساختار و نظام اجتماعی
<p>- حساسیت و انزجار نسبت به ناهنجاری و قانون‌شکنی در جامعه و آسیب‌های اجتماعی (افراد و مسئولان)</p> <p>- علاقه مند و وفادار به آرمان‌های انقلاب اسلامی ایران و ظرفیت‌های تمدنی آن</p> <p>- احساس غرور، و افتخار، محبت و مسئولیت در مواجهه با شهدای شاخص جمهوری اسلامی ایران</p> <p>- ارزشمندانگاری عقلانی و دینی کنشگری اجتماعی و مشارکت در سرنوشت کشور</p> <p>- تعهد نسبت به حفظ انسجام و هویت خانواده</p> <p>- مسئولیت نسبت به تمام کنش‌های اجتماعی خویش و تأثیر آنها بر دیگران و جامعه</p> <p>- ترجیح عمل به وظیفه و تکلیف فردی و اجتماعی خویش، بر اساس سود و منفعت فردی</p> <p>- نگاه به حقوق اجتماعی و خدمت به جامعه و کشور به مثابه تکلیفی عقلی و دینی</p> <p>- مسئولیت و تعهد نسبت به حفظ و ارتقاء امنیت و استقلال کشور (جغرافیایی، امنیتی، فرهنگی و اقتصادی)</p> <p>- احساس رضایت و افتخار نسبت به پیشرفت‌ها و دست‌آوردهای انقلاب اسلامی در چهاردهه گذشته و امیدواری واقع‌بینانه نسبت به آینده</p>	<p>- انزجار نسبت به قانون‌شکنی</p> <p>- نگرش انقلابی</p> <p>- هویت و انسجام خانواده</p> <p>- مسئولیت اجتماعی</p> <p>- تعهد به منافع و حقوق جمعی و کشور</p>	تعهد نسبت به ارزش‌های اجتماعی و انقلابی / حفظ منافع ملی	ارزش‌های اساسی		

استاندارد محتوی	محتوی		ایده کلیدی
	زیر مجموعه‌ها	دوره	
<p>مبانی معرفت‌شناسی، هستی‌شناسی و روش‌شناسی علوم انسانی مدرن و ارزش‌باری علوم انسانی و علوم اجتماعی</p> <p>– علم اجتماعی به معنای عام و رویکردهای مختلف موجود در آن</p> <p>– مؤلفه‌های نظری و تاریخی مدرنیته و تکوین جامعه‌شناسی به مثابه علمی مدرن</p> <p>– وضعیت معرفتی و تاریخی جامعه‌شناسی و فهم نسبت آن با اکنون خود و ضرورت‌های تحولی آن</p> <p>– مفاهیم بنیادین، گرایش‌های رایج و پارادایم‌های گوناگون موجود در علوم اجتماعی</p> <p>– چیستی و هستی‌جامعه و زندگی اجتماعی و توجه به اقتضائات مفهومی و مصداقی و گستره آن</p> <p>– چیستی کنش، اثرگذاری اعضای جامعه بر پدیده‌های اجتماعی و همچنین اثرپذیری آنها از این پدیده‌ها</p> <p>– جامعه‌پذیری، عوامل جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی</p> <p>– تکوین نظام اجتماعی و نسبت بین آن و خرده‌نظام‌های هماهنگ در ذیل آن</p> <p>– گستره زندگی اجتماعی و ابعاد اجتماعی زندگی فردی</p> <p>– چیستی مسائل اجتماعی و بررسی ابعاد و علل و تبعات آن بر زندگی فردی و اجتماعی</p> <p>– مبانی فلسفی و مبانی ارزشی و پیوند آن با سامان علوم اجتماعی و علوم انسانی (ضرورت تحول در علوم انسانی)، با نظر به مبانی روش‌شناسی علوم اجتماعی</p> <p>– تراث و ظرفیت‌های موجود در دانش اجتماعی مسلمین و همچنین مبانی نظری انقلاب اسلامی</p> <p>– رابطه علم، قدرت و فرهنگ و ابعاد تأثیر و تأثر میان آنها</p> <p>– مؤلفه‌ها و چالش‌های تمدنی نظام جهانی موجود، بعد از جنگ جهانی اول تا کنون</p> <p>– ارتباط فرد، فرهنگ و جامعه</p> <p>– تحولات فرهنگی، تبادل فرهنگی و تهاجم فرهنگی و مصداقی آن</p> <p>– مسائل و موضوعات اجتماعی و نسبت هویت ایرانی اسلامی با حیات اجتماعی امروز (ما ایرانی، ما مسلمان، ما مدرن)</p> <p>– تنوع هویتی در جامعه و نسبت بین بحران هویت و از خود بیگانگی با هویت و فرهنگ مطلوب</p> <p>– ابعاد و شاخصه‌های هویتی خود، به عنوان «ما» ایرانی و مصداقی تغییردهنده هویت و مهاجم به آن</p> <p>– جهان‌فرهنگی و فرهنگ جهانی، در پرتو آگاهی از نظام جهانی (و نظم نوین جهانی) و الزامات نظری و فرهنگی آن</p>	<p>– مبانی فلسفی و روش‌شناسی علوم اجتماعی</p> <p>– جامعه، مؤلفه‌ها، ابعاد و تطورات آن</p> <p>– نظامات و جهان‌های اجتماعی</p> <p>– ارتباط میان فرد و جامعه</p> <p>– مدرنیته و مصداقی آن</p> <p>– دانش اجتماعی مسلمین</p> <p>– اقسام فهم اجتماعی</p> <p>– هویت و فرهنگ</p> <p>– فرهنگ جهانی</p> <p>– هویت و تطورات هویتی</p> <p>– استعمار نو و فرانو</p> <p>– فرهنگ و تمدن</p> <p>– انقلاب اسلامی و دنیای مدرن</p> <p>– نسبت سیاست و دین و اخلاق</p> <p>– تعهدات بین‌المللی</p>	<p>ساختار مؤلفه‌های جامعه/علوم اجتماعی مدرن/فرهنگ و جامعه ایرانی/فلسفه سیاسی/روابط بین‌الملل</p> <p>مفاهیم اساسی</p> <p>دوم متوسطه</p>	<p>ساختار و نظام اجتماعی</p>

استاندارد محتوی	محتوی		ایده کلیدی
	زیر مجموعه‌ها	دوره	
<p>- استعمار و انواع آن، رویکردهای استعماری در علم و مسائل فرهنگی فناوری (اعم از فرصت‌ها و تهدیدها)</p> <p>- غایات تمدنی جوامع و ارتباط میان علم و فرهنگ با غایات و اهداف تمدنی</p> <p>- مصادیق ظهور دنیای مدرن در زندگی اجتماعی و تعامل جامعه ایرانی با آن</p> <p>- شناخت عمیق، مستدل و مقایسه‌ای مبانی، آرمان‌ها و ارزش‌ها و کارکردهای نظام سیاسی غرب، مخصوصاً پس از رنسانس، با رویکرد اسلامی و مخصوصاً انقلاب اسلامی در مسئله نظام سیاسی</p> <p>- اقسام نظام‌های سیاسی و مقایسه بین آنها و تشخیص مصادیق آن در دنیای کنونی</p> <p>* چیستی و کارکردهای نظام سیاسی (توزیع ثروت و قدرت، رفاه، هویت بخشی، سعادت و ...)</p> <p>* مفهوم انقلاب و تفاوت آن با تغییر اجتماعی و سیاسی</p> <p>* انقلاب اسلامی به مثابه تحولی معرفتی و هویت ساز در دنیای جدید</p> <p>* آرمان‌های سیاسی و فرهنگی و اجتماعی انقلاب اسلامی و وظایف آن در مواجهه با دنیای کنونی مدرن و جامعه جهانی</p> <p>* وضعیت انقلاب اسلامی و تأثیر آن در تحولات منطقه‌ای و جهانی، به شکلی تحلیلی و عمیق</p> <p>* فرصت‌ها و تهدیدهای شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی و اقتدار جهان اسلام</p> <p>* مبانی و تحولات فلسفه سیاسی غرب در دوران مدرن</p> <p>* اصول روابط بین الملل و دیپلماسی عمومی بر محور قدرت نرم</p> <p>* حکمرانی سایبری و ظرفیت‌ها و تهدیدات آن برای جمهوری اسلامی ایران</p> <p>* تغییرات روابط بین الملل، تقسیمات سیاسی جهانی، سازمان‌ها و مهمترین قراردادهای، بیانیه‌ها، پیمان‌های بین المللی بعد از جنگ‌های جهانی</p>	<p>- مبانی فلسفی و روش شناسی علوم اجتماعی</p> <p>- جامعه، مؤلفه‌ها، ابعاد و تطورات آن</p> <p>- نظامات و جهان‌های اجتماعی</p> <p>- ارتباط میان فرد و جامعه</p> <p>- مدرنیته و مصادیق آن</p> <p>- دانش اجتماعی</p> <p>مسلمین</p> <p>- اقسام فهم اجتماعی</p> <p>- هویت و فرهنگ</p> <p>- فرهنگ جهانی</p> <p>- هویت و تطورات هویتی</p> <p>- استعمار نو و فرانوا</p> <p>- فرهنگ و تمدن</p> <p>- انقلاب اسلامی و دنیای مدرن</p> <p>- نسبت سیاست و دین و اخلاق</p> <p>- تعهدات بین المللی</p>	<p>مفاهیم اساسی</p> <p>دوم متوسطه</p>	<p>ساختار و مؤلفه‌های جامعه/ علوم اجتماعی مدرن/ فرهنگ و جامعه ایرانی / فلسفه سیاسی / روابط بین الملل</p>
<p>- نگاه عمیق به پدیده‌های پیرامونی خود در جامعه</p> <p>- ارائه تحلیل‌های اجتماعی، با ابزارها و مفاهیم به دست آمده</p> <p>- استفاده از روش شناسی بنیادین نظریه‌ها برای تحلیل و برخورد فعالانه نسبت به نظریات موجود در علوم انسانی</p> <p>- توانایی درک (کل) در مقابل فرد یا جز و تحلیل چرایی ترجیح مصالح کل بر جزء</p> <p>- برنامه‌ریزی و خلق کار تشکیلاتی و تشکیلات سازی</p> <p>- شناسایی و نقد مظاهر مدرنیته از مجرای تأثیرات آن بر حیات اجتماعی</p> <p>- تعیین نسبت خود با مصادیق مدرنیته و کشف تعارضات هویت ایرانی اسلامی با آنها</p> <p>- پیش بینی نسبی پیامدهای احتمالی کنش‌های خود و دیگران در سطح جامعه</p> <p>- تشخیص و تحلیل روابط میان علم و فرهنگ در بسترهای اجتماعی</p> <p>- ارزیابی علل درونی و بیرونی تحولات فرهنگی</p>	<p>- تحلیل مسائل اجتماعی</p> <p>- تحلیل کل نگر و سیستمی</p> <p>- روش شناسی بنیادین نظریه‌ها</p> <p>- مواجهه انتقادی با مظاهر مدرنیته</p> <p>- تفکر نقاد و مصلحانه</p> <p>- مشارکت جمعی</p>	<p>مهارت‌های اساسی</p>	<p>شناخت، تحلیل و تفهیم جامعه و مسائل اجتماعی</p>

استاندارد محتوی	محتوی			ایده کلیدی
	زیر مجموعه‌ها	دوره	ارزش‌های اساسی	
<p>– مسئول و حساس نسبت به ارتقای فرهنگ و هویت ملی خود و نقش آفرینی در آن</p> <p>– متعهد نسبت به سرنوشت تحولات هویتی</p> <p>– احترام و افتخار به پیشینه دانشی متفکرین جهان اسلام در گستره علوم انسانی (انسانیات)</p> <p>– دغدغه‌مند نسبت به ابعاد فرهنگی، سیاسی، جمعیتی و اقتصادی هویت ایرانی و متعهد نسبت به اصلاح و بهبود آن</p> <p>– مسئول و حساس نسبت به حق و باطل در ساحت فرهنگ‌ها و جهان‌های اجتماعی</p> <p>– روحیه اصلاحی و مواجهه متعهدانه با مسائل اجتماعی</p> <p>– نگرش ایجابی نسبت به دست‌یابی به واقعیت و حقیقت به مثابه یک هدف</p> <p>– حساس و دغدغه‌مند نسبت به ضرورت تحول در علوم انسانی موجود</p> <p>– امیدوار به آینده و ظرفیت‌های بومی و دینی جهت تحول در علوم انسانی به عنوان یک ضرورت اجتماعی</p>	<p>– تعهد در مواجهه با مسائل اجتماعی و علوم انسانی</p> <p>– امید به آینده</p> <p>– حفظ و ارتقای هویت ملی و دینی</p> <p>– حساسیت نسبت به حق و باطل</p>	دوم متوسطه	ارزش‌های اساسی	ساختار و نظام اجتماعی

استاندارد محتوی	محتوی			ایده کلیدی
	زیر مجموعه‌ها	دوره	ارزش‌های اساسی	
<p>– آسیب‌های استفاده ناصحیح از فناوری‌های در دسترس در خانه و مدرسه</p> <p>– چگونگی استفاده صحیح از بازی‌های رایانه‌ای، تلویزیون و تلفن همراه (شبکه‌های مجازی)</p>	استفاده از فناوری	فناوری و زندگی	مفاهیم اساسی	علم و فناوری
<p>برنامه‌ریزی صحیح نسبت به وقت خود در استفاده از رسانه‌ها</p> <p>– استفاده صحیح اولیه از نرم‌افزارهای مورد استفاده در یادگیری و درس</p> <p>– برشماری و معرفی برخی آثار نامطلوب فناوری بر زندگی فردی، اجتماعی و محیطی زیستی (آلودگی‌ها، زباله‌ها و ...)</p>	– برنامه‌ریزی زمانی	تعامل صحیح با رسانه	مهارت‌های اساسی	
احساس مفید بودن و ارزشمندی علم و مطالعه (علم‌آموزی)	علاقه‌مندی به علم و مطالعه	ارزشمندی مطالعه	ارزش‌های اساسی	
<p>– تأثیر رسانه بر تغییر سبک زندگی و رفتارهای مردم</p> <p>– مسئولیت‌ها، آداب و شروط حضور در فضا و گروه‌های مجازی</p> <p>– تفکیک اولیه بین روش، نتایج و مسائل علم تجربی از روش و نتایج و مسائل علم دینی و وحیانی</p> <p>– نمونه‌هایی از تأثیر علم و دانش در پیدایش و استمرار تمدن‌های جهانی در تاریخ، مخصوصاً مسلمانان و ایرانیان</p>	– تأثیر دوسویه فرهنگ و رسانه <p>– گروه‌های مجازی</p> <p>– معانی مختلف علم</p>	علم و فرهنگ	مفاهیم اساسی	

ایده کلیدی	محتوی		استاندارد محتوی
	دوره	زیر مجموعه‌ها	
علم و فناوری	دوم ابتدایی	مهارت‌های اساسی سواد رسانهای	<p>- ارزیابی اولیه محتوای رسانه‌ای</p> <p>- ارائه پیشنهاد در چگونگی استفاده صحیح از رسانه‌ها</p> <p>- گزینش و انتخاب صحیح بین محتوای مختلف رسانه‌ای، مخصوصاً در فضای مجازی</p> <p>- استفاده و کار با نرم‌افزارهای ابتدایی در تولید محتوا</p>
	اول متوسطه	مهارت‌های اساسی سواد رسانهای تولید محتوا	<p>- افتخار به تاریخ علم مسلمانان</p> <p>- پرهیز از خوشایندی و اعتماد مطلق به فضای مجازی و رسانه</p>
	دوم متوسطه	مفاهیم اساسی نسبت علم، فناوری و فرهنگ	<p>- علل و پیامدهای قدرت‌طلبی انسان معاصر در «تسلط بر طبیعت به وسیله علم و فناوری»</p> <p>- تفاوت‌های فضای سایبری و واقعی و ظرفیت‌ها و چالش‌های هر یک برای کنش‌گری فردی و اجتماعی</p> <p>- ابعاد، زوایا و کارکردهای اینترنت و محتواهای فضای مجازی</p> <p>- تأثیرات ارزشی و فرهنگی فضای مجازی و فناوری بر زندگی و هویت اجتماعی</p> <p>- ارتباط رسانه و فناوری با جنگ نرم و استعمار فناوری</p>
	اول متوسطه	مهارت‌های اساسی	<p>- استفاده بهینه و بکارگیری صحیح محتوای فضای مجازی برای فعالیت‌های علمی</p> <p>- مهارت‌های استفاده از بازی‌های رایانه‌ای و برخط در اینترنت</p> <p>- استفاده و به‌کارگیری نرم‌افزارهای متوسط و پیشرفته برای تولید محتوا در فضای مجازی</p>
علم و فناوری	ارزش‌های اساسی	اهمیت علوم انسانی	<p>- حساسیت و تعهد نسبت به پیشینه‌های علمی و ایرانی خود و حفظ آن در مقابل تهاجم فرهنگ‌های غیر بومی</p> <p>- احساس فایده و تأثیر و اهمیت علوم انسانی برای زندگی اجتماعی</p>
	مفاهیم اساسی	الهیات طبیعت / فلسفه علم / ارتباط علم و فرهنگ و قدرت / ارتباطات جمعی	<p>- نسبت بین زمین، انسان و خدا</p> <p>- مفهوم شناسی علم و روش علمی</p> <p>- تعامل دوسویه فرهنگ و علم و قدرت</p> <p>- تحولات ارتباطات جمعی</p> <p>- فضای سایبری</p> <p>- بستری برای تعالی انسانی» به «موجودی بی‌روح و مسخر از سوی انسان برای قدرت یافتن انسان طبیعی» پس از رنسانس</p> <p>- مؤلفه‌های نظری و تاریخی شکل‌گیری علم مدرن</p> <p>- رویکردهای عمده در فلسفه علم و تفاوت عمیق میان علم (science) با دیگر انواع معرفت</p> <p>- تأثیرپذیری علم از فرهنگ و قدرت و ابعاد تأثیر و تأثر میان آنها</p> <p>- تغییر معنای زمان و مکان در عصر ارتباطات، تطور ارتباطات جمعی، سرعت در ابزارهای ارتباطی و بررسی تأثیرات آن بر ابعاد گوناگون زندگی فردی و اجتماعی در حوزه‌ی فرهنگ</p> <p>- شناخت عمیق فضای مجازی و اینترنت</p> <p>- تأثیر فناوری (اطلاعات) در جهانی شدن و تشکیل دهکده جهانی</p> <p>- تفاوت‌ها و تعارضات دو ساحت ارتباطات و تعاملات حقیقی و مجازی</p> <p>- چگونگی استیلای جهان مجازی بر جهان حقیقی و گستره فضای و جنگ سایبری</p> <p>- نسبت بین تغییرات در ارتباطات جمعی و تحول در ابعاد زندگی دینی بشر</p>

استاندارد محتوی	محتوی			ایده کلیدی	
	زیر مجموعه‌ها		دوره		
<p>– تشخیص و ارزیابی تأثیر انواع چارچوب‌های نظری جایگاه زمین در اندیشه انسان، در نحوه تعامل انسان با زمین</p> <p>– تفکر و رویکرد انتقادی در مواجهه با محتوای فضای مجازی</p> <p>– توانایی مقایسه تأثیر فضای مجازی بر زندگی فردی و اجتماعی با زمان گذشته</p> <p>– تشخیص و توضیح تفاوت‌های گونه‌های مختلف معرفت و روش‌های آن</p> <p>– نمایش و تجربه کنشگری جمعی در فضای مجازی</p> <p>– مهارت استفاده صحیح و به اشتراک گذاری اطلاعات در فضای مجازی</p>	<p>– تشخیص و ارزیابی در فضای مجازی</p> <p>– کنشگری صحیح و سالم در فضای مجازی</p>	کنشگری مجازی صحیح	مهارت‌های اساسی	دوم متوسطه	علم و فناوری
	<p>– نگرش صحیح به هستی و طبیعت</p> <p>– توجه به ساحات مختلف هستی، بخصوص ساحات مابعدالطبیعه و غایب در عصر مدرن</p> <p>– ارزشمندی عمل مصلحانه در فضای مجازی</p> <p>– تعهد و مسئولیت نسبت به کنشگری صحیح در فضای مجازی</p> <p>– تعهد نسبت به پیشینه دانشی و هویت اسلامی و ایرانی خود و حفظ آن در مقابل تهاجم فرهنگ‌های غیر بومی</p>	<p>– نگرش صحیح به هستی و طبیعت</p> <p>– کنشگری صحیح و سالم در فضای مجازی</p> <p>– پیشینه علمی ایرانیان و مسلمانان</p>	حفظ هویت ملی و دینی		

استاندارد محتوی	محتوی			ایده کلیدی	
	زیر مجموعه‌ها		دوره		
<p>– امکان انتخاب در مواجهه با گزینه‌های مختلف در تصمیم‌گیری</p> <p>– مؤلفه‌های مصرف صحیح نعمات الهی در سطح خانه و مدرسه (صرفه‌جویی و الگوی صحیح مصرف)</p> <p>– دور راه اصلی تأمین کالاهای مورد نیاز خانواده: خرید و تولید در خانواده</p>	<p>– اختیار و انتخاب</p> <p>– مصرف صحیح و آگاهانه</p> <p>– تأمین نیازمندی‌های خانواده</p>	انتخاب و مصرف	مفاهیم اساسی	اول ابتدایی	دانش و تربیت اقتصادی
	<p>– به نمایش گذاردن مصادیقی از مصرف بهینه منابع مالی خانواده (صرفه‌جویی، بازیافت و ...)</p> <p>– ارائه پیشنهادهایی برای کاهش مصرف در خانه و مدرسه</p> <p>– طراحی و اجرای یک تعامل اولیه با دوستان و اعضای خانواده خود مبتنی بر «همکاری» و «تقسیم کار و فواید»</p>	<p>– مصرف صحیح همپاری</p>	مهارت‌های اساسی		
	<p>– انگاشت طبیعت (آسمان و آنچه در زمین است) و امکانات در محیط پیرامون، به مثابه نعمت الهی و امانتی از سوی خداوند</p> <p>– احساس مسئولیت نسبت به دارایی‌های خود و خانواده و امانت‌داری</p> <p>– ناپسندی حسادت نسبت به دارایی‌های دیگران</p> <p>– ارزشمندی احسان به دوستان و نیازمندان</p>	<p>– طبیعت</p> <p>– مسئولیت نسبت به دارایی‌های فردی خود و دیگران</p>	تلاش / مسئولیت مالی		

استاندارد محتوی	محتوی			ایده کلیدی
	زیر مجموعه‌ها	دوره		
<p>– مفاهیم درآمد، تولیدکننده و مصرف‌کننده، بازار و تفاوت مشاغل خدماتی و تولیدی و توزیعی</p> <p>– مفاهیم قناعت، انصاف، انفاق، جود، صدقه، اسراف، قرض، درآمد حلال و حرام و آثار هر یک</p> <p>– سازمان‌های اقتصادی بیمه، بانک، تعاونی و صندوق‌های خیریه</p> <p>– تفاوت نیاز و خواسته و خرید بر اساس نیازها و نه خواسته‌ها</p> <p>– خرید و مصرف آگاهانه و صحیح در پرتو شناخت مؤلفه‌های صحیح عقلانی و فرهنگی و ملی</p>	<p>– مفاهیم اقتصادی (پایه و اخلاقی)</p> <p>– سازمان‌های اقتصادی</p> <p>– خرید و مصرف آگاهانه</p>	مفاهیم اساسی	مفاهیم اساسی	دوم ابتدایی
<p>– توانایی تفکیک بین انواع تعامل (جنگ، رقابت، همکاری، نوع دوستی و ایثار) و انتخاب معیاری غیر از هزینه-فایده اقتصادی در تعامل با دیگری</p> <p>– برنامه ریزی و تجربه یک خرید واقعی بر اساس معیارهای عقلانی و دینی</p> <p>– مهارت تولید و فروش محصولی ابتدایی و درآمدزایی محدود بر اساس ظرفیت‌های موجود و در دسترس در محیط پیرامون</p>	<p>– همکاری صحیح اقتصادی</p> <p>– خرید آگاهانه</p> <p>– تولید و درآمدزایی</p>	کشگری صحیح اقتصادی	مهارت‌های اساسی	
<p>– ارزشمندانگاری کار و کوشش و تلاش مستمر و جدی</p> <p>– حس افتخار در حمایت از کالای ایرانی و کار برای شکوفایی اقتصاد کشور</p> <p>– ارزشمندی کار و اشتغال و حس عزت نفس ملی و مفید بودن برای کشور</p> <p>– احساس مسئولیت اجتماعی و اقتصادی نسبت به نیازمندان</p> <p>– ارزشمندی تلاش و فعالیت‌های تولیدی برای خانواده و کشور</p>	<p>– کالای ایرانی و اقتصاد ایران</p> <p>– اشتغال و تولید</p> <p>– تعهد نسبت به نیازمندان</p>	مسئولیت نسبت به اقتصاد کشور	ارزش‌های اساسی	
<p>– اقتصاد دانش‌بنیان و فناوری‌های نوین در ایران و انواع مشاغل در این بخش‌ها</p> <p>– نقش‌های حداقلی و حداکثری دولت و وظایف آن در ساحت اقتصاد و انواع نظام‌های اقتصادی از زاویه نقش دولت در اقتصاد</p> <p>– مؤلفه‌های جنگ اقتصادی، اقتصاد مقاومتی، تحریم، تولید ثروت ملی (تولید مولد و غیر مولد)، بهره‌وری، مالیات و ارزش افزوده</p> <p>– «پیشرفت» و «توسعه» و مؤلفه‌ها و شاخص‌های اصلی سنجش اقتصادی</p> <p>– ظرفیت‌های اقتصادی ایران (معادن، نفت، گاز، تجارت و حمل و نقل، کشاورزی، کارخانجات و صنایع مادر، فناوری‌های نوین، انرژی‌های نوپدید و ...)، به مثابه عوامل تولید ثروت ملی</p> <p>– چالش‌های بهره‌برداری از ظرفیت‌های اقتصادی کشور (قاچاق، ضعف در قوانین و نظارت، ضعف در صادرات و بسته‌بندی، خام‌فروشی و ...)</p> <p>– ظرفیت‌ها و قوانین معامله (تجارت) در فضای مجازی</p>	<p>– اقتصاد دانش بنیان</p> <p>– دولت و اقتصاد</p> <p>– اقتصاد ملی و بومی</p> <p>– رشد، توسعه و شاخص‌های اقتصادی</p> <p>– ظرفیت اقتصادی ایران</p> <p>– تجارت الکترونیک</p>	نسبت اقتصاد با دولت و دانش	مفاهیم اساسی	اول متوسطه

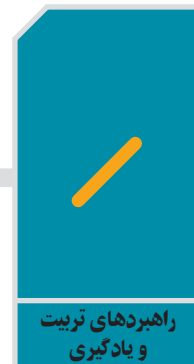
استاندارد محتوی	محتوی			ایده کلیدی
	زیر مجموعه‌ها	دوره		
<p>- ارائه گزارشی از مجموعه اقدامات ممکن برای کمک به اقتصاد مقاومتی در سطح فردی، خانواده و مدرسه</p> <p>- تجربه تولید یک محصول ابتدایی یا خدمت در محیطی محدود</p> <p>- فروش محصول یا خدمت در فضای واقعی یا مجازی و ارائه گزارشی از چالش‌های آن</p> <p>- ارائه راهکارهایی عملیاتی و جدید برای افزایش بهره‌وری در خانه، مدرسه و محل زندگی خویش</p>	<p>- تولید و فروش</p> <p>- افزایش بهره‌وری</p>	<p>کشگری اقتصادی صحیح بهره‌وری</p>	<p>مهارت‌های اساسی</p>	<p>اول متوسطه</p>
	<p>- لحاظ و ترجیح منافع جمعی و ملی در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی خویش</p> <p>- حس غرور و افتخار نسبت به ظرفیت‌های بالقوه و فراوان اقتصادی کشور</p> <p>- مسئولیت و تعهد نسبت به حفظ سرمایه‌های طبیعی کشور</p>	<p>- منافع جمعی و ملی</p> <p>- ظرفیت‌های اقتصادی کشور</p>	<p>حفظ منافع ملی</p>	<p>ارزش‌های اساسی</p>
<p>- چگونگی شکل‌گیری علم اقتصاد در بستر تحولات عینی جهان و مبانی نظری برخی اقتصاددانان بزرگ</p> <p>- الگوها، روابط و مفاهیم اساسی در اقتصاد</p> <p>- تاریخ تحلیلی و انتقادی اقتصادهای بزرگ دنیا و اقتصاد کشورهای در حال توسعه</p> <p>- عوامل پیشرفت یا زوال اقتصادی کشورها و همچنین شکل‌گیری و تطور نظریه‌های توسعه</p> <p>- وضعیت تاریخ و اندیشه اقتصاد ایران در نسبت با تحولات نظری و تاریخ جهانی</p> <p>- رویکرد اقتصاد اسلامی و نظریات اقتصادی اندیشمندان انقلاب اسلامی</p> <p>- مبانی علمی و پیشینه تاریخی اقتصاد مقاومتی</p>	<p>- شکل‌گیری علم اقتصاد و تحولات جهانی</p> <p>- تاریخ اقتصاد ایران</p> <p>- اقتصاد اسلامی</p>	<p>اقتصاد جهانی / اقتصاد ایران</p>	<p>مفاهیم اساسی</p>	
<p>- استفاده از الگوها و فرمول‌های ساده اقتصاد خرد و کلان و پیش‌بینی‌های اولیه در مورد موقعیت‌های مختلف اقتصادی</p> <p>- تحلیل و ارائه راه‌حل‌های اولیه در مسئله جنگ‌های اقتصادی، مخصوصاً علیه جمهوری اسلامی</p> <p>- توانایی ارائه الگوهایی مبتنی بر تبدیل تهدیدها به فرصت</p>	<p>- الگوها و مدل‌ها در اقتصاد</p> <p>- تحلیل اقتصادی</p>	<p>فهم و تحلیل اقتصادی</p>	<p>مهارت‌های اساسی</p>	<p>دوم متوسطه</p>
<p>- امیدواری و مسئولیت نسبت به اقتدار اقتصادی جمهوری اسلامی ایران و رشد و شکوفایی اقتصادی آن در چشم‌اندازهای ترسیم شده برای کشور</p> <p>- ارزشمندانگاری تولید علم برای تولید ثروت، رفاه عمومی و پیشرفت ایران اسلامی</p>	<p>- اقتدار اقتصادی</p> <p>- تولید ثروت و رفاه عمومی</p>	<p>پیشرفت اقتصادی</p>	<p>ارزش‌های اساسی</p>	

دانش و تربیت اقتصادی

راهبردهای تربیت و

یادگیری

راهنمای تربیت و یادگیری

انتخاب و به کارگیری راهبرد و روش تدریس مناسب از مهم‌ترین عناصر برنامه درسی است و در تحقق اهداف برنامه درسی نقش اساسی دارد. تدریس، هنری است که دارای مبانی علمی است یعنی معلم با عشق و علاقه به کار تدریس وارد شده و با مسلط شدن به فهم، انتخاب و به کارگیری راهبردها و روش‌های مناسب می‌تواند بهترین عملکرد را از خود به نمایش بگذارد.

تربیت دانش‌آموزان دارای اصول اساسی و زیربنایی است که مربی لازم است حتماً در کار خود آنها را مدنظر قرار دهد از جمله: حفظ کرامت متربی، محبت و دلسوزی، تعامل، توجه به تفاوت‌های فردی و گوناگونی متربیان، تنوع بخشی موقعیت‌های یادگیری، محوریت متربی در یادگیری و فعالیت‌های تدریس و اصل انگیزش و تحریک یادگیری

برای تربیت و یادگیری، راهبردها و روش‌های متنوع بسیاری توسط صاحب‌نظران علوم تربیتی تبیین شده است که مربی لازم است با توجه به رویکرد و اهداف برنامه درسی، تعداد و ویژگی‌های دانش‌آموزان، محتوای دروس و شرایط محیط و زمان و نیز اصول تربیت و یادگیری دست به انتخاب زند و یا با ابتکار و خلاقیت، ترکیبی از راهبردها و روش‌ها را به صورت تلفیقی استفاده نماید.

جدول راهنمای تربیت و یادگیری

دوره ۲ متوسطه	دوره ۱ متوسطه	دوره ۲ ابتدایی	دوره ۱ ابتدایی	روش یا تکنیک	راهبرد	
*	*	*	*	حل مسئله	تدریس فعال	۱
*	*	*	*	بدیعه پردازی		
*	*	*	*	تدریس غیرمستقیم		
*	*	*	*	قصه‌گویی و داستان		
*	*	*	*	گزارش کلاسی		
*	*	*	*	تفکر استقرایی		

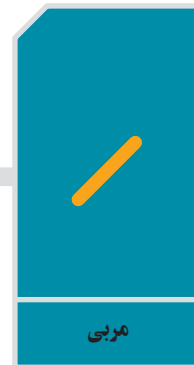

*	*	*		بحث گروهی	تدریس مشارکتی	۲
*	*	*	*	کاوشگری علمی		
	*	*	*	تدریس مبتنی بر بازی		
*	*	*		شاگرد - استادی (تدریس اعضای تیم)		
*	*			کنفرانس (گردهم آیی)		
*	*			روش دیالکتیکی (سقراطی)		
*	*	*		پژوهش گروهی		
*	*	*		پرسش و پاسخ		
*	*	*	*	بارش فکری		
*	*	*		طرح کارآیی تیم		
*	*	*		فعالیت پروژه ای		
*	*			شش کلاه تفکر		
	*	*	*	نقش بازی کردن (شبیه سازی)		
*	*			خودنگاری		
*	*			تاریخ شفاهی (پژوهش میدانی)		
*				هرمی سازی		
*	*			تدریس کارگاهی		
	*	*	*	الگوی ایفای نقش		
*	*			روش آزمایشگاهی	تدریس اصیل	۳
	*	*	*	روش نمایشی		
*	*	*	*	گردش علمی		
*	*	*	*	فعالیت میدانی		

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

مری

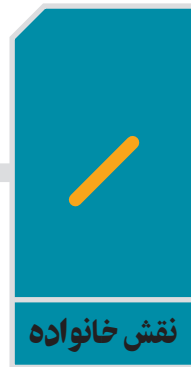

شایستگی‌های معلم به دو دسته حرفه‌ای و تخصصی تقسیم می‌شوند. شایستگی‌های اختصاصی معلم مجموعه از صفات و توانمندی‌هایی است که معلمان برای هدایت دانش‌آموزان در راستای درک و اصلاح مداوم موقعیت آنها، مبتنی بر برنامه درسی حوزه تربیت و یادگیری علوم انسانی و مطالعات اجتماعی باید دارا باشند.

جدول صلاحیت‌های معلم

نوع صلاحیت	صلاحیت‌های معلمان
صلاحیت‌های تخصصی معلمان	<ul style="list-style-type: none"> ■ آگاهی و تسلط کافی بر برنامه درسی حوزه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی ■ تسلط به موضوع و محتوای تخصصی تدریس ■ آگاهی حداقلی از فلسفه علم موضوع تدریس و ارتباط آن با دیگر گستره‌های علوم انسانی [آگاهی میان‌رشته‌ای] ■ تسلط بر روش‌های تربیتی و یادگیری خاص هر گستره دانشی ■ علاقه‌مند و دارای نگرش مثبت به پیوستگی و جایگاه رشته‌های علوم انسانی و آگاهی از ارزش‌های آنها (تأثیر ارزش‌ها بر نحوه شکل‌گیری و صورت‌بندی نظریات علوم انسانی) ■ درک صحیح و به‌روز نسبت به موقعیت و مسائل اجتماعی و فرهنگی جامعه ■ توانمند و دارای رفتار خردمندانه در تحلیل تحولات اجتماعی و سیاسی ایران، منطقه و جهان، براساس نظام آگاهی اجمالی و البته ضروری از محتوای دیگر بسته‌های تربیت و یادگیری حوزه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی، به سبب ضرورت بخشی از دگرارجاعی بسته‌ها به‌وسیله معلم ■ داشتن قدرت تحمل عقاید جدید و متفاوت در دانش‌آموزان ■ آموزش مسئولیت‌پذیری و ترغیب دانش‌آموزان جهت پذیرش مسئولیت کارهای خود ■ استفاده از زمان خارج از مدرسه برای آمادگی جهت تدریس خلاقانه ■ دارای نگرش مثبت به مسئله نوآوری در آموزش ■ فراهم‌کننده مشارکت همه دانش‌آموزان در فعالیتهای آموزشی از طریق برنامه‌ریزی دقیق برای کسب تجارب یادگیری ■ اهمیت دادن به دیدگاه‌های دانش‌آموزان، مخصوصاً نظرات انتقادی و خلاق ■ پرورش دهنده هویت انقلابی و مسئولیت‌پذیر در دانش‌آموزان ■ آگاه نسبت به فرهنگ و تمدن اسلامی، همراه با توجه به نیازهای حال و آینده جامعه و تلاش جهت تحقق امت واحده اسلامی براساس نظام معیار اسلامی ■ بر تلاش برای ارتقای ابعاد مشترک (انسانی، اسلامی و ایرانی) هویت خویش به‌طور یکپارچه

خانواده

در متون دینی، خانواده تکلیف و نقشی اساسی در زمینه‌سازی برای رشد و تربیت دینی فرزندان بر عهده دارد؛ از این رو هماهنگی نظام آموزش و پرورش و خانواده در طراحی، اجرا و ارزشیابی برنامه درسی یک ضرورت بی‌بدیل است تا جایی که بدون این هماهنگی شایستگی‌ها و اهداف مورد نظر نظام آموزش و پرورش امکان تحقق پیدا نخواهند کرد. از سوی دیگر نقش الگویی خانواده و تأثیرگذاری پایدار محیط و مناسبات خانوادگی، در فرایند تربیت انسان‌های متدین، حکیم و متفکر ضرورت در نظر گرفتن خانواده در فرایند تعلیم و تربیت را دوچندان می‌سازد. بر این پایه در جدول زیر به انحاء نقش خانواده در طراحی، اجرا و ارزشیابی برنامه درسی حوزه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی اشاره می‌شود.

الف) نقش والدین در طراحی و تدوین برنامه درسی

ابعاد برنامه درسی	مؤلفه	ابعاد، شاخص‌ها یا مصادیق کلی نقش والدین
طراحی و تدوین	نیازسنجی	<ul style="list-style-type: none"> ■ مشارکت برخی از اولیا با دانش و تجربه کافی از سوی انجمن‌های اولیا و مربیان، برای عضویت در شوراهای برنامه‌ریزی درسی ■ مشارکت اولیا در نیازسنجی و کشف خلأها و نیازهای آموزشی جامعه، به‌ویژه در تدوین اهداف آموزشی در ابعاد مهارت‌های اجتماعی و ارتباطی ■ مشارکت اولیا در نیازسنجی و شناسایی علائق دانش‌آموزان و روزآمدسازی آن برای طراحی و تدوین برنامه درسی ■ مشارکت اولیا در تعیین علائق و نیازهای دانش‌آموزان و جامعه و روزآمدسازی آن برای تولید بسته‌های تربیت و یادگیری ■ مشارکت در تعیین نیازهای بومی و منطقه‌ای برای اجرای برنامه ویژه مدرسه (بوم)
	تدوین برنامه درسی	<ul style="list-style-type: none"> ■ استفاده از پژوهش‌های صورت گرفته بر روی جوامع آماری که ناظر به خانواده‌های دانش‌آموزان بوده و مسائلی در خصوص کیفیت مهارت‌های اجتماعی فرزندان در خانواده، مورد مطالعه قرار گرفته است ■ مشارکت در طراحی و تدوین برنامه درسی از طریق عضویت در شورای برنامه‌ریزی درسی گروه‌های پژوهش، برنامه‌ریزی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری از طریق تشکل‌های رسمی از قبیل انجمن اولیا و مربیان

<p>■ عضویت در شورای طراحی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری گروه‌های پژوهش، برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری علوم انسانی و مطالعات اجتماعی</p> <p>■ مشارکت در اعتبار بخشی و روزآمدی بسته‌های تربیت و یادگیری</p> <p>■ مشارکت اولیا در تعیین ساختار و راهبردهای تولید بسته‌های تربیت و یادگیری، راهنمای معلم و راهنمای خانواده</p>	تربید بسته‌های تربیت و یادگیری	طراحی و تدوین
<p>■ مشارکت در طراحی محیط یادگیری در مدرسه و منزل، متناسب با راهنمای برنامه درسی علوم انسانی و مطالعات اجتماعی</p> <p>■ مشارکت در سیاستگذاری و برنامه‌ریزی مدرسه با تشکیل کار گروه‌های متناسب با حیطه‌های مختلف تربیت و یادگیری، مخصوصاً تربیت اجتماعی مبتنی بر یادگیری اجتماعی و مشاهده‌ای</p> <p>■ بهره‌گیری از اولیا با تجربه در اجرای برنامه بوم و دریافت ایده‌های ایشان در طراحی مدرسه محور اهداف این برنامه، برای تعیین راهبردهای تصمیم‌گیری‌های مدرسه</p>	طراحی محیط یادگیری	

ب نقش والدین در اجرای برنامه درسی

ابعاد برنامه درسی	مؤلفه
<p>■ کمک به معلمان در اصلاح روش‌های تدریس با ارائه بازخورد گزارش رفتار فرزندان نشان در مواجهه با ایده‌های جدید با موضوعیت مهارت‌های اجتماعی و تربیت اقتصادی</p> <p>■ کمک به معلمان در معرفی بسته‌های تربیت و یادگیری متناسب با استعداد و ظرفیت و ویژگی‌های هر دانش‌آموز</p> <p>■ مشارکت در برنامه‌ریزی اوقات تربیت و یادگیری و اوقات فراغت فرزندان</p>	مشارکت
<p>■ نظارت و مراقبت از فرزندان در محیط واقعی و مجازی تربیت و یادگیری</p> <p>■ کمک و نظارت بر انجام تکالیف و رفتار فرزندان</p> <p>■ نظارت بر اجرای درست برنامه درسی ارائه شده توسط مدرسه و معلمان</p> <p>■ نظارت بر یافتن محتوای مناسب و مرتبط با دروس و همچنین تحلیل یافته‌های دانش‌آموزان در فضای مجازی</p>	نظارت
<p>■ حمایت عاطفی، مشاوره‌ای، ترویجی و توسعه‌ای از فرزندان</p> <p>■ ایجاد محیط امن و آرام و مطمئن برای تربیت و یادگیری عاطفی و اجتماعی و تمرین ارتباط‌های میان فردی</p> <p>■ فراهم کردن امکانات لازم برای تربیت و یادگیری فرزندان</p> <p>■ حضور و همراهی والدین از معلمان در سخنرانی‌های کلاسی، بازدید از موزه‌ها یا پدیده‌های جغرافیایی در محیط پیرامونی و...</p> <p>■ تسهیل‌گری خانواده برای ایجاد موقعیت‌های واقعی برای دانش‌آموز جهت کسب تجربه و تعامل‌های اجتماعی با محیط بیرون از خانه</p> <p>■ کمک خانواده به دانش‌آموزان، در مشاهده دقیق محیط و جامعه و توضیح برخی زوایای آنها بر اساس اهداف آموزشی که در اختیار والدین قرار گرفته</p> <p>■ ایجاد تنوع بخشی و تکثیر محیط یادگیری، برای کسب تجربه‌های زیسته در محیط اجتماعی و طبیعی پیرامونی و ایجاد فرصت‌هایی برای یادگیری فرزندان</p>	حمایت و تسهیل

ابعاد برنامه درسی	مؤلفه	ابعاد، شاخص‌ها یا مصادیق کلی نقش والدین
اجرای برنامه درسی رتبه		<ul style="list-style-type: none"> ■ ارائه گزارش رفتاری دانش‌آموز در خانه که ایده‌های جدید را در مدرسه فرا گرفته‌اند، به مدرسه و دبیران مربوطه، به منظور کمک به طراحی دقیق‌تر اجرای دروس بعدی یا اصلاح دروس تدریس شده ■ حضور فعال خانواده در مدرسه برای اجرای آموزش‌های جبرانی و فوق‌برنامه مطالعات اجتماعی یا علوم انسانی، در مواردی که اولیا دارای تجربه و دانش کافی باشند، با هماهنگی و در راستای اهداف آموزشی و با هدف ارتقای سطح یادگیری همه دانش‌آموزان ■ هدایت فرزندان برای یافتن محتوای مناسب و مرتبط با دروس و همچنین تحلیل یافته‌های دانش‌آموزان در فضای مجازی ■ دریافت مستمر نظرات و تجربیات خانواده‌ها در کمک به فرزندان و تحقق برنامه درسی علوم انسانی و مطالعات اجتماعی و به اشتراک گذاشتن آن با دیگر خانواده‌ها، جهت ایجاد و تکمیل چرخه دانش و ثبت تجربه ضمنی خانواده‌ها ■ ارتباط اثربخش با معلمان در زمینه برنامه‌ریزی اوقات تربیت و یادگیری و اوقات فراغت دانش‌آموزان ■ ارتباط اثربخش با مدرسه در زمینه فعالیت‌های کمک آموزشی و تسهیل‌گر تربیت و یادگیری ■ ایجاد فرصت‌هایی برای هدایت اولیا در راستای کمک به فرزندان خود در جهت تقویت کنجکاوی نسبت به پدیده‌های طبیعی و اجتماعی و سیاسی و تعامل صحیح با دیگران در جامعه

ج نقش‌های والدین در ارزشیابی برنامه درسی و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

مؤلفه‌های نقش‌ها	مصادیق کلی نقش والدین
ارزشیابی و اثربخشی برنامه درسی	<ul style="list-style-type: none"> ■ مشارکت در ارزشیابی برنامه درسی و میزان اثربخشی آن ■ مشارکت در ارزشیابی کتاب‌های درسی و بسته‌های تربیت و یادگیری و میزان اثربخشی آنها ■ دریافت نظرات والدین از طریق طراحی سامانه اعتبارسنجی از سوی والدین دارای تخصص یا تجربه در امر آموزش و تحلیل آنها و استفاده در فرایند تدوین برنامه‌های درسی و اصلاح آنها ■ نظارت و ارزشیابی از فعالیت‌های مدرسه در اجرا و تحقق برنامه درسی مربوطه و همچنین برنامه بوم و ارائه بازخورد آن به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی ■ دریافت نظرات والدینی که در زمینه مطالعات اجتماعی یا علوم انسانی دارای تخصص یا تجربه آموزش بوده و تحلیل آنها و استفاده در فرایند ارزشیابی راهنما
ارزشیابی تشخیصی	<ul style="list-style-type: none"> ■ همکاری و تعامل با معلمان و دادن اطلاعات اولیه در مورد فرزندان برای شکل‌گیری قضاوت درست برای شروع تربیت و یادگیری
ارزشیابی پیشرفت تحصیلی	<ul style="list-style-type: none"> ■ اطمینان از پیشرفت تحصیلی و تربیت و یادگیری از طریق مشارکت در ارزشیابی تکوینی (مرحله‌ای) و گرفتن بازخورد از معلمان و نیز دادن بازخورد وضعیت دانش‌آموز در منزل به آنان
	<ul style="list-style-type: none"> ■ فراهم کردن محیط آرام و اثربخش برای ایام امتحانات در منزل ■ کمک به رفع نواقص و اشکالات احتمالی با همکاری و تعامل با مدرسه ■ ایجاد انگیزه معنوی برای فرزندان برای تلاش بیشتر با هماهنگی مدرسه ■ برعهده گرفتن بخشی از امتیازهای پیشرفت تحصیلی با هماهنگی مدرسه

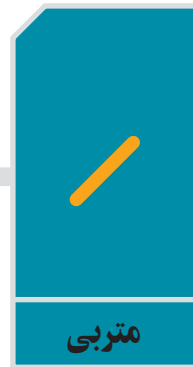
د) ایفای نقش یادگیری والدین

مؤلفه های نقش ها	شاخص ها یا مصادیق کلی
یادگیری ایفای نقش در طراحی و سیاست گذاری	<ul style="list-style-type: none"> ■ آشنایی با جایگاه و نقش خانواده و والدین در تعلیم و تربیت با تأکید بر اسناد تحولی ■ آشنایی با اصول اولیه و سیاست گذاری ها در زمینه طراحی و تدوین برنامه درسی و تولید بسته های تربیت و یادگیری
یادگیری ایفای نقش در اجرای برنامه درسی	<ul style="list-style-type: none"> ■ یادگیری نظارت صحیح بر تربیت و یادگیری ■ آشنایی با مبانی، اهداف و روش های مؤثر بر اجرای برنامه درسی ■ تغییر نگرش نسبت به الگوبرداری از جوامع غربی و اصلاح و بهبود سبک زندگی متناسب با اهداف تعلیم و تربیت ■ آشنایی با برنامه ریزی برای امور آموزشی فرزندان در منزل
یادگیری ایفای نقش در ارزشیابی برنامه درسی و پیشرفت تحصیلی	<ul style="list-style-type: none"> ■ یادگیری اصول و کلیات ارزشیابی برنامه درسی ■ یادگیری اصول، انواع و روش های ارزشیابی تحصیلی

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

مترسی

۱- نقش متربی در طراحی و تدوین برنامه درسی

- مشارکت در افزایش خودآگاهی و شناسایی گرایش‌ها و نگرش‌ها و نیازهای خویش، برای تأثیر در نیازسنجی‌های مورد نیاز برای تدوین یا اصلاح برنامه درسی
- اعلام نظر در نقاط قوت و ضعف محتوای برنامه درسی و نقد منصفانه این محتوا
- همکاری با دبیر و مدرسه، برای مشخص نمودن اهداف و محتوای برنامه‌های بوم با توجه به مقطع درسی و محیط خویش

۲- نقش متربی در اجرای برنامه درسی

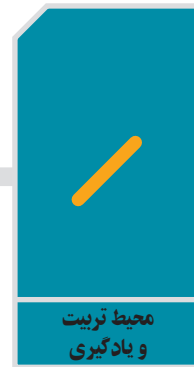
- حضور مستمر و همدلانه به مثابه یادگیرنده فعال، در فعالیت‌های اجتماعی و تأثیرگذاری مثبت در محیط زندگی خویش
- تقویت روحیه پرسشگری، کاوشگری و حضور در موقعیت‌های مختلف اجتماعی و واقعی، برای کسب تجربه عینی و افزایش عمیق یادگیری
- مشارکت‌کننده و مسئولیت‌پذیر در فرایند یادگیری خود و همکلاسی‌ها، در فعالیت‌های مربوط به مدرسه و خارج از محیط مدرسه
- مشارکت در ارتقا و توسعه محیط یادگیری، بررسی وضع موجود، نقد منصفانه، ارائه راه‌حل و حل مشکلات
- مشارکت در ارزشیابی پیشرفت تحصیلی تربیتی یادگیرنده؛ خودارزیابی، همتاسنجی، ارائه بازخورد به معلم
- در خصوص فرایند یاددهی یادگیری، مقایسه رفتارهای خود در فرایند زمانی مشخص
- اصلاح موقعیت: به‌کارگیری آموخته‌های خود در محیط واقعی زندگی و ارائه بازخوردها و تجربه به‌دست آمده خود، به خانواده و دبیر

۳- نقش متربی در ارزشیابی برنامه درسی

- نظارت و ارزشیابی از فعالیت‌های مدرسه در اجرا و تحقق برنامه درسی مربوطه و همچنین برنامه بوم و ارائه بازخورد آن به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
- مشارکت در ارزشیابی کتاب‌های درسی و بسته‌های تربیت و یادگیری و میزان اثربخشی آنها

محیط تربیت و

یادگیری

۱- مکان و فضا

الف) ویژگی‌های مکان تربیت و یادگیری حوزه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی در مدرسه و خارج از مدرسه

با توجه به اهداف و ماهیت درسی حوزه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی و در نظر گرفتن اینکه دروس این حوزه، دانش‌آموزان را برای زندگی در اجتماع آماده می‌سازد، بدیهی است که مؤثرترین فضای آموزشی برای آنها، محیط‌های واقعی زندگی دانش‌آموزان در خانه، مدرسه و محیط پیرامونی در شهر یا روستای دانش‌آموز است. دانش‌آموزان در انواع اجتماعات محلی پیرامون خود می‌توانند به تجربیات دست اول دست یابند و به‌طور ملموس و عینی با واقعیات و پدیده‌های محیطی و اجتماعی روبه‌رو شوند. به همین منظور، بازدید از محیط‌های اطراف مدرسه و برگزاری جلساتی از درس در فضای خارج از مدرسه کاملاً ضروری است. مکان‌های اوقات فراغت در محل زندگی دانش‌آموزان مانند پارک‌ها، فرهنگسراها، موزه‌ها و مساجد، نهادها و مراکز خدماتی مانند آشنشانی و دفاتر پست، مراکز تولیدی و خدماتی مانند کارگاه‌های تولید پوشاک و غذا و فروشگاه‌ها، ایستگاه‌های مسافری و پایانه‌های حمل و نقل عمومی، واقعی‌ترین فضاها برای آموزش مفاهیم و موضوعات درسی علوم انسانی و مطالعات اجتماعی‌اند.

همچنین آموزش در محیط‌های واقعی زندگی، یادگیری پایدار به دلیل عینی بودن و استفاده از تجربه‌های حسی و ملموس مستقیم مسائل و پدیده‌ها، عدم تحمیل فضاهای خستگی‌آور و ملالت‌بار کلاس‌های رسمی، ایجاد انگیزش برای یادگیری و مشاهده دقیق به‌علاوه سبک آموزش در محیط‌های واقعی به دلیل پیوند میان درس و زندگی، موجب کاربردی‌تر شدن محتوای آموزش می‌شود.

در کلاس‌های رسمی، از آن‌جا که دروس حوزه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی بر تعامل گروهی تأکید دارد از نظر فضایی کالبدی، نحوه آرایش و چیدن میز و نیمکت‌های کلاس باید به گونه‌ای باشد که امکان کار گروهی دانش‌آموزان را فراهم آورد. به این منظور باید بتوان در مواقع لزوم به راحتی و با سرعت، آرایش مورد نظر را برای دور هم نشستن گروه‌های دانش‌آموزان در کلاس ایجاد کرد. دیوارها و فضای کلاس باید جذابیت لازم را برای دانش‌آموزان ایجاد کند و نباید خالی از تصویر، افسرده و بی‌روح باشد. در این زمینه تابلوهای مخصوص برای نصب آثار و کارها و فعالیت‌های دانش‌آموزان و به نمایش گذاشتن نتایج و گزارش‌های کار گروهی، قفسه‌ها و ویترین‌های مناسب برای نگهداری نقشه‌ها، آلبوم‌ها، اطلس‌ها و مدل‌ها، نرم‌افزارها، فیلم و

اسلاید، عکس‌ها، کره جغرافیایی یا ماکت‌ها و مدل‌هایی که توسط دانش‌آموزان ساخته شده است، به جذابیت و کیفیت فضای آموزشی کمک می‌کند.

معلم دروس این حوزه باید با توجه به تنوع و مضمون درس‌ها و با توجه به استفاده بهینه و مؤثر از امکاناتی که در اختیار دارد، فضای مطلوب و مؤثری را برای تدریس هر موضوع پیشبینی و تدارک ببیند. معلم برای دستیابی به این منظور، باید به تنوع فضای کالبدی یادگیری توجه کرده و با ایجاد آرایش‌های مختلف میز و نیمکت‌ها یا آموزش برخی واحدهای یادگیری در فضاها و محیط‌های خارج از کلاس و خارج از مدرسه، از تکرار و یکنواختی جلوگیری کند. درون فضای کلاس درس حوزه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی باید برانگیزاننده باشد و مجموعه عوامل بتواند دانش‌آموز را به کاوشگری و تفکر ترغیب کند.

بر اساس موارد مزبور برخی از ویژگی‌های مهم مدرسه از منظر مکان و بر اساس اهداف برنامه درسی علوم انسانی و مطالعات اجتماعی؛ عبارت است از:

- سازگار و منطبق با اصول معماری و شهرسازی و فرهنگ و تمدن اسلامی ایرانی و دارای نشانه‌های شاخص تربیتی مطرح شده در راهنمای برنامه
- رعایت جهت‌گیری‌های تربیتی برنامه در طراحی مدرسه، مانند عدالت آموزشی، پژوهش محوری، مشارکت‌پذیری مخصوصاً از سوی خانواده، انعطاف‌پذیری، پاسخ‌گویی و نظارت و انطباق با نظام معیار اسلامی
- متناسب با ویژگی‌های سنی، جنسیتی، جسمی و روانی دانش‌آموزان، مخصوصاً در متوسطه اول و دوم
- برخوردار از مکان‌های:
 - آموزشی: دارای کارگاه، اتاق سمعی بصری، اتاق رایانه، کتابخانه مجهز به منابع علوم انسانی
 - پرورشی: اتاق پرورشی، نمازخانه، کتابخانه، سالن اجتماعات، اتاق مشاور، اتاق شکل‌های دانش‌آموزی
 - محوطه باز: محوطه صف جمع و تفریح، زمین بازی و ورزش
- متناسب با تحولات جمعیتی و شرایط زمانی، اقلیمی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی و معیارهای زیست‌محیطی، ایمنی و بهداشتی و روان‌شناختی
- دارای عناصر هنری (رعایت روانشناسی رنگ و...)، زیستی و ورزشی جهت ایجاد نشاط و شادابی و تقویت سلامت و دستیابی به مدرسه دوست‌داشتنی
- استقرار مکان مدرسه در جایی دور از آلودگی هوا، آلودگی صوتی (فرودگاه‌ها، ترمینال‌ها و کارخانجات و...)، دوری از آلودگی‌های محیطی (کارخانه‌ها، مراکز درمانی و...)
- متناسب با نیازهای ویژه و تفاوت‌های جنسیتی دانش‌آموزان با تأکید بر فراهم آوردن الزامات نهادینه‌سازی فرهنگ ایمان و عفاف و پوشش و رعایت احکام حریمیت در محیط به ویژه در مدارس دخترانه

ب) ویژگی‌های فضای تربیت و یادگیری حوزه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی در مدرسه و خارج از

مدرسه

- تسهیل‌کننده فرایند تربیت و یادگیری دانش‌آموزان و مؤثر در بروز خلاقیت، مهارت‌آموزی اجتماعی و اقتصادی، تعامل سازنده و رشد شخصیت آنها باشد.
- تأمین‌کننده نیازهای فردی و اجتماعی و محیط اخلاقی، علمی، دوست‌داشتنی و مهرورز، زیبا، نشاط‌آور، تحرک‌آفرین و باطراوت، امن و سالم باشد.
- زمینه‌ساز برای کسب شایستگی‌های لازم در ساحت‌های شش‌گانه تربیتی و در راستای اهداف تربیت و یادگیری علوم انسانی و مطالعات اجتماعی باشد.
- دارای جایگاهی به مثابه مکان تربیتی، آموزشی و فرهنگی محله و دارای امکانات و شرایط مناسب برای ارتباط مؤثر با جامعه محلی باشد.
- ارائه‌کننده و تقویت‌کننده مؤلفه‌های زیر باشد:
 - ارزش‌ها، صلاحیت‌ها و مهارت‌های اجتماعی
 - مسئولیت و تعهد و قانون‌گرایی
 - علاقه‌مندی به پیشرفت کشور
 - نظم، مطالعه و تحقیق، تفکر خلاق و نقاد و آموزش صحیح فکر کردن و تقویت تفکر در زمینه مسائل و روابط اجتماعی و تصمیم‌گیری درباره آنها
 - نشاط و پابندی به ارزش‌ها و اخلاق اسلامی
 - اعتماد، احترام به کرامت انسانی و ارزش شخصیت
 - گرایش‌ها و باورهای اجتماعی
 - فعالیت‌های مشارکتی همراه با محبت
 - اعتماد به نفس و خودباوری
 - پویایی دانش‌آموزان نسبت به محرک‌های محیطی و فضای کلاس
 - توجه‌کننده به نقش اوضاع و احوال فرهنگی و جغرافیای محل زندگی دانش‌آموزان در طرح مباحث
 - توجه به تفاوت‌های فردی و مشکلات خاص دانش‌آموزان
 - تمرین زندگی اجتماعی، رقابت سالم، اصلاح روابط دوستانه، همدلی، نشاط و سرزندگی ناشی از پیشرفت گروهی و دسته‌جمعی
 - آگاه‌دهنده از تغییرات محیطی، تصمیم‌گیری‌های سیاسی اقتصادی و تحولات اجتماعی

۲- وسایل و تجهیزات

- دارای کتابخانه مناسب و مجهز، متناسب با دوره تحصیلی و ناظر به گستره‌های دانشی: جغرافیا، تربیت اقتصادی، علوج اجتماعی، روانشناسی، تاریخ معاصر، انقلاب، جهان، اسلام، علم و... .
- دارای فضای کافی برای اجرای بازی‌های مشارکتی و گروهی در کلاس یا حیاط مدرسه
- تأمین تجهیزات و فناوری‌های استاندارد بر اساس اولویت‌ها، ضوابط و معیارهای فنی مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات، برای اجرای کلاس‌های آنلاین و همچنین دسترسی به محتوای آموزشی مجازی و تحقیقات کلاسی
- دارای آرشیو مناسب از مستندهای علمی و جذاب در گستره‌های دانشی مرتبط با هر موضوع درسی در حوزه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی و همچنین دایره‌المعارف‌های موضوعی
- تجهیزات آموزشی استاندارد و به‌روز برای تسهیل فرایند یادگیری مانند تجهیزات آموزشی در جغرافیا، مانند انواع اطلس‌های جغرافیایی، کره جغرافیایی، مستند و عکس و...
- برخورداری از واحد اطلاعات و منابع الکترونیکی (مانند کتابخانه دیجیتال و کارگاه رایانه، اتصال به شبکه ملی اطلاعات و ارتباطات)

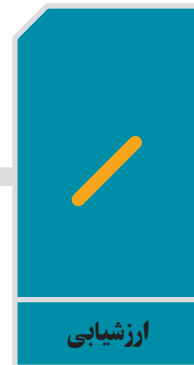
۳- فناوری‌های نوین (محیطی و ابزاری)

- بستری برای ورود دانش‌آموزان به جریان تولید محتوای الکترونیکی با تغییر نگاه به دانش‌آموزان از مصرف‌کننده صرف اطلاعات و دانش به تولیدکننده و کاربر هوشمند
- دارای نگاه توانمندساز به فناوری در آموزش برای تحول در کیفیت یاددهی - یادگیری با استفاده از ظرفیت ممتاز فناوری اطلاعات و ارتباطات در راستای ارتقای سطح اثربخشی نظام تربیت رسمی عمومی
- دارای نگاه تمدنی به فناوری‌های نوین و هوشیاری نسبت به آثار و پیامدهای مثبت و منفی آن
- تأمین تجهیزات سخت‌افزاری (تلفن گویا، سیستم ارسال پیامک، برد هوشمند، قلم‌های چندرسانه‌ای، پنل هوشمند، ویدئوپروژکتور، بلندگو، رایانه، لپ‌تاپ، دوربین، تبلت، میکروفن، هدست، چاپگر، اسکنر، LED و LCD تعاملی بزرگ، شبکه و...)، نرم‌افزاری (نرم‌افزار مدیریت کارگاه رایانه و نرم‌افزار مدیریت شبکه)
- استفاده هوشمندانه از فناوری‌های نوین متناسب با نظام معیار اسلامی
- تأکید بر حفظ حریم خصوصی افراد و رعایت ضوابط و استانداردهای مربوط به تأمین امنیت فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی و استفاده از فناوری‌های نوین و ظرفیت شبکه‌های داخلی برای ایجاد فضایی امن برای فعالیت‌های آموزشی و پرورشی
- تأکید بر تقویت سواد رسانه‌ای و تفکر انتقادی دانش‌آموزان برای مواجهه هوشمندانه و فعال با فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی الکترونیکی مبتنی بر نظام معیار اسلامی و جلوگیری از سطحی‌نگری

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

ارزشیابی

ارزشیابی، یک فرایند نظام‌مند برای جمع‌آوری، تحلیل و تفسیر اطلاعات است؛ به این معنا که تعیین‌کننده میزان تحقق اهداف تربیت و یادگیری در حین یا انتهای فرایند یادگیری است. ارزشیابی ناظر به یکی از مهم‌ترین ارکان برنامه درسی، یعنی اهداف تعیین شده است. بنابراین، ارزشیابی و روش‌های آن، باید ناظر و متناسب با اهداف و انتظارات آموزشی تعیین گردد، به نحوی که امکان اندازه‌گیری و قضاوت صحیح درباره میزان تغییرات حاصل در دانش‌آموزان، در سه حیطه دانش‌ها، مهارت‌ها و ارزش‌ها را ممکن سازد. این امر بدان معناست که باید از روش‌های جدید ارزشیابی که امکان سنجش تحقق ارزش‌ها و مهارت‌های لازم را در دانش‌آموزان فراهم می‌سازد، استفاده نمود.

ارزشیابی عملکرد متریبان، صرفاً یک فرایند نمره‌دهی نیست بلکه بیش از آن یک عامل انسانی است که هدف از آن، درک میزان فهم متریبان از موضوع و توانایی آنهاست. ارزشیابی یکی از وجوه کلیدی طراحی درس و طراحی هر یک از جلسه‌های تدریس را شکل می‌دهد. زیرا تدریس، فرصتی را برای ارائه بازخورد هم به فراگیر و هم به مربی فراهم می‌آورد و بسیاری از روش‌های تدریس از قبیل پروژه‌های درسی جزئی از تکالیف مورد ارزیابی هستند.

بر این اساس، طراحی یک راهبرد ارزیابی به منظور ارتقای سطح یادگیری و تربیت، نیازمند توجه ویژه به تضمین آن است، به شکلی که دانش‌آموزان به وضوح دریابند که چه انتظاری از آنها می‌رود، اینکه تکالیف بازتاب‌دهنده و معیار اندازه‌گیری دامنه دستاوردهایشان و اینکه آنها در مقام مشارکت‌کنندگان فعال در نظر گرفته می‌شوند و بازخوردهای یادگیری، به نحو مؤثری مورد توجه قرار می‌گیرد.

▲ اصول حاکم بر انتخاب شیوه‌های ارزشیابی

در ارزشیابی برنامه درسی علوم انسانی و مطالعات اجتماعی، اصولی خاص بر انتخاب شیوه‌ها و روش‌های ارزشیابی حاکم هستند که عبارت‌اند از:

■ شیوه‌های ارزشیابی، باید متناسب با اهداف انتخاب شوند و اطلاعات لازم و مناسب را جمع‌آوری نمایند. بنابراین، ممکن است یک معلم برای یک درس، نیازمند استفاده از روش‌های مختلفی برای ارزیابی اهداف مختلف مدنظر برای آن درس باشد.

- شیوه‌های ارزشیابی، باید متناسب با ظرفیت‌های ساختاری و انسانی و فردی دانش‌آموزان و معلمان باشد. بنابراین، پیشنهاد روش‌هایی که امکان استفاده از آنها در غالب مدارس وجود نداشته باشد، به شکل عام، صحیح نخواهد بود.
- نوع و شیوه ارزشیابی، مخصوصاً در ارزشیابی تکوینی، بر نوع و کیفیت یادگیری تأثیرگذار است. ارزشیابی تعیین‌کننده چگونگی ادامه فرایند آموزش بوده و بازخورد هر نوع ارزشیابی در حین فرایند یاددهی، کاملاً بر شیوه تدریس و یاددهی معلم، تأثیرگذار خواهد بود. به بیان دیگر، ارزشیابی، باید بخشی جدایی‌ناپذیر از آموزش به شمار آید.
- البته این بدان معنا نیست که ارزشیابی کل فرایند تربیت و یادگیری را تحت الشعاع قرار داده و محوری اصلی قلمداد گردد، بلکه باید بخشی از فرایند و کل آموزش به حساب آید.
- ارزشیابی باید در هر پایه و دوره، جامع سه بخش دانش، مهارت و ارزش بوده و یکی را بر دیگری ترجیح کامل ندهد. زیرا کسب شایستگی‌های مدنظر در هر پایه و دوره، منوط به کسب هر یک از سه بخش مذکور بوده و ترک برخی موارد، اهداف آموزشی یا تربیتی را کاملاً تأمین نخواهد کرد.
- ارزشیابی‌ها، مخصوصاً در برنامه درسی علوم انسانی و مطالعات اجتماعی، باید مستمر و دائمی باشد و بازخوردهای یادگیری از سوی دانش‌آموز، به شکل متوالی، ثبت و ملاحظه گردد.
- ارزشیابی باید امکان سنجش اهداف آموزشی مشارکتی و فرایندهای یادگیری مشارکتی را فراهم سازد و لزوماً انفرادی نباشد.
- ارزشیابی باید امکان سنجش پاسخ‌های خلاقانه و ارائه بیش از یک پاسخ یا عملکرد صحیح را فراهم آورد.
- ارزشیابی باید به گونه‌ای سازماندهی و اجرا شود که موجب خدشه‌دار شدن حقوق، تعاملات انسانی، اعتماد به نفس و سلامت روانی دانش‌آموز یا معلم نگردد و از سوی دیگر، به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان نیز، توجه گردد.
- ارزشیابی باید فرایندنگر و غایت‌نگر بوده و تنها بر نتایج نهایی آزمون‌ها تکیه ننماید.
- در ارزشیابی باید شرایطی فراهم شود که دانش‌آموز بتواند از یادگیری‌ها و عملکردهای خود و دیگر دانش‌آموزان ارزشیابی‌هایی را ارائه داده و این امر، خود بخشی از فرایند یادگیری دانش‌آموز، تلقی گردد.
- با توجه به تفاوت فردی دانش‌آموزان و شرایط زیست بوم مختلف در مدارس ایران، باید در فرایند ارزشیابی، تا حد مناسبی استقلال مدرسه و معلم حفظ گردد.
- دانش‌آموزان باید فهم روشنی از معنای مفاهیم به کار رفته در ارزیابی درس داشته باشند و با مریبان به فهم مشترکی از این مفاهیم برسند. اولین جلسه هر درس بهترین زمان برای بحث درباره انتظارات و معیارهای ارزیابی است. روشن بودن اهداف یادگیری هر درس برای دانش‌آموزان و دستیابی آنان به درک دقیق و صحیحی از انتظارات آموزشی گامی بسیار مهم در اجرای طرح ارزشیابی است.

- دانش‌آموزان برای پیشرفت کردن باید بدانند که چه انتظاراتی از آنها می‌رود و چه وقت باید آن را انجام دهند. بنابراین تضمین اینکه کل فرایند ارزیابی تا حد امکان شفاف است امری ضروری است.
- دغدغه اصلی در ارزشیابی، بهبود یادگیری است. مشارکت در فرایند ارزشیابی، مشوق دانش‌آموزان است و با افزایش سطح مشارکت، مسئولیت آنها در قبال یادگیری‌شان ارتقا می‌یابد. بنابراین، مشارکت فراگیران در ارزیابی، جزء لاینفک تشویق به یادگیری فعال و مستقل است. مثلث ارزیابی متشکل از همکلاسی، خود و در نهایت معلم که نمره نهایی را تعیین می‌کند، است.

▲ راهبردهای ارزشیابی

- ارزشیابی به دو منظور می‌تواند انجام می‌گیرد:
 - الف) تعیین میزان تحقق اهداف یاددهی و یادگیری
 - ب) بخشی از فرایند یادگیری، برای تثبیت، ترمیم و یا تحکیم آموخته.
- ارزشیابی متداول در درس‌های گوناگون، در صورتی که در شکل مطلوب خود انجام گیرد، علاوه بر اینکه اقدامی برای تعیین میزان تحقق هدف‌های شناختی، مهارتی و نگرشی خواهد بود، بخشی از فرایند یادگیری را نیز محقق خواهد کرد.

ارزشیابی گاه در قالب توصیفی و کیفی انجام می‌شود و گاهی نیز ارزشیابی معیاری کمی دارد و به صورت نمره به سؤالات شفاهی یا کتبی انجام می‌گیرد. یکی از آسیب‌های یادگیری، ارزشیابی‌های صرفاً متکی بر آزمون کتبی است که غالباً آزمونی از شناخت‌های مانده در حافظه است و از اهداف مهارتی و نگرشی غافل می‌ماند. اگر ارزشیابی بتواند مجموعه کاملی از اهداف را پوشش دهد، امری مطلوب و پسندیده است که لازمه آن اولویت بخشی به آزمون مستمر و کاستن از آزمون‌های کتبی یا شفاهی محفوظات و تقویت سنجش مهارت‌های مختلف و علائم نگرشی است. بر این اساس، دو گونه ارزشیابی عمده در درس حوزه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی مدنظر خواهد بود: ارزشیابی تکوینی و تراکمی (پایانی).

▲ ابزارها، اقدامات و روش‌های ثبت عملکرد ارزشیابی

- ۱- خودارزشیابی و ارزشیابی همسالان
- ۲- سنجش عملکردی
- ۳- مشاهده مستقیم رفتار
- ۴- ارزشیابی فعالیت‌های گروهی
- ۵- استفاده از پوشه کار

